

Poština plačana v gotovini.

Cena L 0.50

Domoljub

V Ljubljani 22. oktober

Leto 54 • Štev. 43

DANES
začenjamo slikano
povest
MATAJEV
MATIJA

Hej, kako so mali Urški
zablestele se oči:
Sivi muček, mladi muček,
v rokah ji čepi.

Mala Urška, pridna Urška
z zlatimi lasmi,
boža mucka, ki v lenobi
gode in strmi.

Urška šla je prvič v šolo,
hude ima skrbi,
muc potep le z mucki raja
in se debeli.

K Urški pa le rad priskače —
pridno zanj skrbi —
s tačicami je poboža
in se z njo lovi.

»Kaj deš muček,« Urška pravi,
»če bi naju slikali?«
Muc mijavkne: »Reč presneta,
dobro se mi zdi.«

In tako je Urška z muckom
z Mišjega vrhá,
bralcem v ljubko razvedrilo
v »Domoljub« prišla. Š.

Telesna vzgoja naših otrok

Vse, kar se razvija, je treba negovati in podpirati. To je zlasti dobro znano kmetu, ki ima opravka z živino; pase jo, krmi, čisti in pravilno zaposluje, da bi si vzredil zdravo in krepko živino. Tudi polje je treba obdelovati, sadno drevje negovati, da daje svoj blagoslov zemlji. Veliko več od polja in živine pa so otroci, kri naše krvi, sreča staršev, bodočnost vsakega rodu. Ali jim posvečamo dovolj pozornosti? Ali se ne zgodi prerado, da pozabljamo nanje, ko imamo preuč skrb za živino in poljem? Ali se zavedamo, da so nezgojeni otroci podobni neobdelanemu polju?

O vzgoji otrok se bomo danes posvetovali. Ne bomo govorili o duševni vzgoji in oblikovanju značaja, izjemoma se bomo pozanimali, kako je s telesom, kaj je prav in kaj ni, kako

Planinstvo je eden najbolj zdravih športov.

ne treba negovati telo, da bo otrok zdrav, krepak in odporen. Govorili bomo torej o telesni vzgoji naših otrok.

Kaj je smoter telesne vzgoje? Glede otrok bi odgovorili takole: Smoter telesne vzgoje otrok je v tem, da jih negujemo, zaposlimo, urimo, hranimo in oblačimo tako, da bodo rasli v krepke, postavne, lepo razvite, zdrave in odporne fante in dekleta.

K telesni negi spada najprej hrana. Dajte otrokom zdravo domačo hrano. Ne preveč in ne premalo. Z jedjo jih nikoli ne silite, pač pa jih svarite pred požrešnostjo, ki je škodljiva. Dajte jim dovolj mleka, kruha, sadja in rastlinske hrane. Skopi pa bodite z mesom, katerega smejo užiti otroci le malo. Hrana naj bo zmerno slana, vselej brez popra, nikoli prevroča, po možnosti sveža in neprestana. Če le mogoče, dajte otrokom po jedi malo počitka, če pa že morajo takoj na delo, jim naložite lažje opravke. Zganja, vina in črne kave ne dovolite otrokom nikoli, tudi za praznike ne. Tudi bonbončki in druge sladkarije so odveč. Tete, strice, botre in druge prijatelje vaših otrok navadite na to, da jim bodo prinesli mesto kupljenih priboljškov rajši hrush in jabolk, orehov in lešnikov.

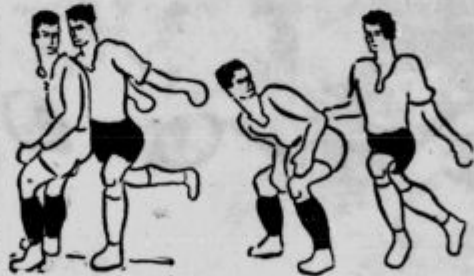
Kako pa je s telesnim delom? Vsako delo, vsak telesni opravke je prav za prav »telovadba«, pri kateri se telo vadi, uri, krepi in razvija. Zelo važno je, da poznamo in razumemo osnovno načelo telovadbe, ki se glasi: Opravke oblikuje organe. Delo je torej činilec, ki daje dorasčajočemu otroku telesno obliko. Kdor dela, postane močan, kdor ne dela, ostane telesno slab. Med te prištevamo tudi tiste, ki so sicer rejeni, nimajo pa izurjenih mišic. Rekli smo, da postane močan, kdor dela. Kako pa je s tistim, ki dela zelo veliko ali celo preveč? Otroci, ki v delu

pretirava, ne postane močan, pač pa peša, hira in včasih tudi zboli. Se bolj važno pa je vedeti, da se otroci, ki morajo prenaporno delati, ne razvijejo lepo, ne postanejo postavnji, pač pa v rasti zaostajajo. Dajte torej otrokom lažja dela! Ko pa so utrujeni, jim dovolite počitek. Če boste tako ravnali, boste imeli bolj zdrave otroke, nekoč pa koristnejše delovne moči. Posebno previdni bodite z dekletci in tudi z dozorevajočimi dekleti: to so nežnejša bitja, telesno šibkejša in bolj občutljiva. Za njih so le lažja dela.

Cesto boste opazili, da se otroci igrajo. Nikar jim tega ne branite, ker so igre najboljše telesna vzgoja. Kadar vidite, da se otroci podijo, premetavajo, skačejo ali rokobrijo, vedite, da delajo nekaj, kar je za njihovo spretnost, gibčnost in moč koristno. Prav tako dragoceno pa je, da se otroci v igrah razvedrijo, zakaj vsako veselje, vsak smeh pomeni majhno srečo, ki je dozorevajočemu človeku nujno potrebna.

Ko govorimo o pravilni telesni vzgoji otrok, moramo povedati še besedo o otroškem oblačitju. Ni vseeno, kako so otroci oblečeni. Nepravilno oblačenje je često vzrok neodpornosti in bolehanja. Najvažnejša je obutev, ki mora pozimi čuvati suhe in tople noge. Če že mora otroke zebsti, je hudo, če pa jih zebe v noge, je škodljivo. Kadar so dnevi hladni, oblačite otroke toplejše. Če pa jih zebe, navadite jih na hitrejšo hojo in hitrejšo delo. Poleti naj bodo otroci čim lažje oblečeni, razoglavi in bosji. Tudi koža potrebuje sonca in zraka, kar utrjuje vse telo. V jeseni naj se otroci utrdijo proti mrazu, spomladi pa naj nosijo zimsko obleko rajši dalje časa kot da jo prezgodaj odložijo. Se nekaj je važno pri oblačenju otrok. Pazite, da niso oblačila pretesna, da jih ne stiska pas ali ovrtnik, zlasti pa prepovedujte tesno povezovanje nogavic. Oblačilo mora biti udobno, da se otroci lahko svobodno kretajo, koža ne sme biti nikjer zadržana, da se kri nemoteno pretaka.

Vsak dan se morajo otroci umivati! Ne samo rok in glave, pač pa tudi noge, vrat in prsa. Vedeti je treba, da se ne umivamo zaradi ljudi, ki nas vidijo, temveč zaradi zdravja. Zaradi zdravja pa mora biti vse telo čisto, ne le deli, ki niso oblečeni. Če le mogoče, pripravite otro-

Nogomet, ki je zelo zanimiva, a očasih tudi surova igra.

kom ob sobotah škaf toplejše vode, da se bodo umili po vsem telesu, preden bodo oblekli sveže nedeljsko perilo. Navadite jih tudi na to, da se bodo po vsakem umivanju osvežili z ledeno mrzlo vodo in nato temeljito odrgnili z grobo brisačo.

V napetosti igre...

SPREHOD V JESENI

Jesen ima svojo lepoto in svoje čare. V rožnato rumeni barvi osušenega listja vidiš neko podobnost z deveto deželo. Mir, ki te spremlja na tvojem sprehodu med utrujenim drevjem ali po rosnatih pašnikih, se razliva tudi vate in te polni z neko sladko spokojnostjo, z neko neprisiljeno blaženostjo. Kako je človek srečen, če vse miruje v njem! Če bi imela narava svojo zavest, bi bila brez dvoma najšrečnejša v jeseni.

Toda ta mir, ki tako krotko razliva svoje peruti čez mehko jesensko ozračje, je le po sledica onemoglosti, nemoči, v katero pada narava. Narava se razkroja, gre neizbežno svojemu koncu nasproti. Njena tibota, njena spokojnost je predznamenje smrti. Razkroj ji narakuje mirovanje. Kamor stopiš, povsed vidiš znamenje tega razkroja. Listje je obledelo, sčefrano in že večinoma leži po tleh. Polje je prazno, zapuščeno, le tu in tam širle rjava koruzna stebila in kaze enoličnost jeseni. Izza gozda se dviga počasen dim pastirskih ognjev in spominja dim pogorelega poletja. Mir, ki ti je prej napolnil srce, se polagoma spreminja v čustvo atrašne osamelosti in zagrenjenosti, v zavest lastnega propada, v doživljanje lastnega razkroja, ko gledaš, kako se vse to, kar je prav za prav tebi in tvojemu telesu skupnega, spreminja, se razkroja in gre dosledno svojemu koncu nasproti. Zdi se ti, da že zdaj lezeš razen, kakor košček sladkorja, ki ga vržeš v vročo tekočino. Iz čustva se ti rodi misel: vse propada, vse jemlje konec, torej tudi ti. Iz misli se ti rodi sklep: če sem jaz kakor vse drugo, če izginem kakor orumenel list v smrdljivi skalni razpoki ali kakor gnijoče truplo živali, potem moram izrabit časa, ki me še loči od razkroja. Vrgel si se v objem materializma.

Človek je vedno v nevarnosti, da se preda vplivu slabosti, da gre za zgledom slabšega. Materializem, ki pokončava človeka iz dolga stoletja, je tisti toliko iskani, pa vendar tako nepriznani vzrok trpljenja. Človek je podlegel naravi in njenemu razkroju, čeprav je poklican, da ji gospoduje, da je gospodar tudi razkroja, ne pa njegov suženjski podanik. Zabredel je v misel, da ni nič drugega, kakor le sestavni del narave, ki se v njej rodi in v njej zopet izgine, kakor list, ki požene iz sokov in vlage zemlje, ozeleni, zbledi in pače zopet v neskončno pozabo. Postal je, kakor pravimo, materialist.

Če bi bil pesnik, bi napisal pesem o materialistu, dolgo, grozo vznemirjajočo. Prikazal bi v njej vso bedo človeka, vse gorje, ki se je nakopičilo od začetka sveta do danes, zbral vse solze, ki jih je kdaj prelilo človeško oko. Na dan vsega bi postavil besedo materializem.

Še večeraj sem šel mimo hiše ob gozdu, kjer sta se veselo igrala dva otroka. Nebote sem začel misliti na Slomškovo pesem »O blažena leta nedolžnih otrok...« Zamaknil sem se nazaj v prošlost in sanjal. Nisem bil še deset korakov od otrok, kar mi zmoti srečne sanje glasno vpitje in jokanje. Ozrem se razočaran nazaj in spoznam, da je vzrok nesreče jabolko, ki ga je močnejši tovariš odvel mlajšemu. — Materializem je od začetka jemlje človeka srečo.

Poznal sem prijatelja. Prisegel bi na zvestobo njunega prijateljstva. Bila sta zame zgled nesebičnosti, požitvovnosti in presrečne navezanosti. Zdelo se je, da svet s svojo zlobo nikoli ne bo prodril v območje njunega prijateljstva. Prišel pa je vmes pohlep po dobičku in razbil njuno srečo. Iz prijateljstva sta postala tekmeča, iz tekmecev nasprotnika, iz nasprotnikov neizprosna sovražnika, ki ne poznata nobenih obzirov več. Materializem je uničil njuno prijateljstvo.

Toda teh zgledov je milijon, in pod tem milijonom stoka in vzdihuje človek.

Jesen — ti znamenje materializma! Tvoj razkroj nas ne bo prisilil h klonitvi. Naša misel in naš duh gre preko tvojega razpada, sega preko telesne smrti. Duh je močnejši od zemlje in od zakona njenih sestavin. Duh bo zmagal nad nasiljem narave. Jesen se moti v svojih računih.

JOŽE RAZOR

Nazaj več ne gremo

roman

Teh pet dni je Grašič uporabil za piljenje okenskega omrežja. Slo je počasi, vendar je peti dan padla zadnja ovira in pot v svobodo se mu je odprla. Ponoči je Grašič ušel in izginil neznanokam. Njegov beg je drugo jutro vzbudil veliko senzacijo ter žel tiho odobravanje vseh, ki so ga poznali in bili prepričani o njegovi nedolžnosti, od zadnjega jetniškega paznika pa do predsednika sodišča.

Profesor Brodnik ga je založil z vsem, kar je rabil za pot izven države. Oskrbel mu je tudi umetno brado in brke. Slovo od matere je bilo kratko, toda težko.

»Saj boste kmalu prišli za mano, brž ko si bom poiskal kakšno mesto,« je tolažil jokajočo mater, ki ni vedela, ali naj bi se veselila, ker vidi sina zopet v prostosti, ali naj bi jokala, ker jo zapuščata in gre v tujino.

V sobo je planil brat: »Hitro, z one strani vasi gresta dva orožnika!«

Grašič je zadnjič objel svojo osivelo in ob trdem kmečkem delu zgarano mater ter izginil v gozdu, ki leži med vasjo in med železniško postajo.

Ze pozno zvečer se je pripeljal v Rožni dol. Luči v hišah so že ugašale. Po vsem kraju je vladala tihota. Koliko spominov je vstalo nankrat v Grašiču Toliko dela, in tako klavrn konec Toliko idealizma, ki je ves utonil v blatu in sramoti. Šel je mimo razdejanega in požganega župnišča, mimo štrlečih in ožganih sten prosvetnega doma. Srce se mu je stisnilo, zajokal bi in zavpil na glas, ko bi ne vedel, da je ob tem kupu pogorišča on sam največja razvalina, obsojeni zločinec, ki se mora skrivati pred roko oblasti. Le ena misel ga tolaži, ga dviga, mu daje moči: misel na Marijo. Toliko je hrepenel po njej v ječi, toliko mislil nanjo, toliko lepih načrtov naredil, in vsi ti načrti so izhajali le iz ljubezni do nje. To je edino, kar mu je še ostalo. Ljubezen ne mine. Ljubezni ni mogoče preglasovati, je ni mogoče streti s silo ali z večino. Če vse propade, ljubezen bo ostala. Je kakor rosa fejni cvetki, ki steguje svoje osušene liste v vroči poletni dan in prosí nebeškega Očeta kapljice vode; je kakor ljubko, mehko gnezdo, kamor se plašna in preganjana ptička skriva pred grabeljivostjo ujece. Ze kot mlad fant si je zastavil tako lep cilj. Pehal se je za njim ves čas z vsem svojim mladostnim ognjem, žrtvoval se zanj do skrajnosti. Toda vse to je padlo z enim samim zamahom. V Rožnem dolu zmaga komunizem in vrže ves kraj v nesrečo. On sam je proglašen za morilca, on, ki je bil duša vsega prizadevanja v Rožnem dolu, vodja vseh dobrih ljudi! To je zdaj izid vsega. Čemu se še truditi, čemu garatiti Poiskati si v novem svetu miren kotiček in tam združena z ljubljenim bitjem preživeti dobo, ki mu je namenjena za življenje, to je zdaj njegov cilj. Pusti svet, naj uganja svoje hudoobje, naj uprizorja revolucije. Kaj to tebe skrbi! Odmakni se vsemu, skrij svojo trudno glavo v naročju zveste žene in pozabi na svet.

Temna senca mu je prišla naproti. Grašič je v njej spoznal župnika Lovšina. Sključeno in počasi je hodil silovasi mož. Življenje ga je strlo. Ali naj ga ustavi? Nameraval mu je po Pogačarjevih poslati sporočilo o svojem begu. Ne, bolje je, da se od njega posloví.

»Dobro večer, gospod župnik!« ga pozdravi. »Bog ga daj, Bog ga daj!« župnik se nenadoma ustavi, stopi bliže, z začudenjem pogleda poznega potnika, a se takoj nato opraviči. »Oprostite, zmotil sem se v osebi. Mislil sem... kar pa seveda ni mogoče.«

»Ne, niste se zmotili, gospod župnik. Jaz sem v resnici France Grašič.«

»Kaj, sveta nebesa! Saj to ni mogoče!« »Ušel sem, in zdaj grem čez mejo in v Ameriko. Ne morem drugače. Nedolžnega bi me obsodili.«

»Tako, tako! Hm, kajp da, kajpada. Prav je tako. Tako malo upanja je, da bi se vaša nedolžnost dokazala. In kam greste zdaj?«

»K Pogačarjevim, da se poslovim. Potem

grem takoj na vlak. Še to noč bom čez mejo. Vse se je podrló, gospod župnik!«

»Ne obupaj, sin moj, karkoli pride. Človeku se zdi, da je včasih vsega konec, pa Bog premakne samo nekaj in vse se spet spremeni. Potrpimo, potrpimo. Bog ima z nami velike načrte, ne skušajmo mu prekrizati jih. Tudi z vami ima Bog še svoje načrte. Morda bom živel, ko jih bo uresničil, morda ne. Zbogom, ne bom vas zadrževal, ker imate odmerjen čas. Morda se še vidimo, morda ne. Svoje delo ste v Rožnem dolu odlično dovršili. Če ni uspeha, ni vaša krivda. Bog nas bo sodil po našem prizadevanju.«

Tiho in počasi je njegova senca izginjala v temi, ki so jo osvetljevale zvezde tople julijske noči. Grašič je slutil, da se poslavlja od ene dobe življenja in stopa v drugo, ki je še nejasna, neotipljiva.

Pogačarjeva hiša je bila že v temi. Krasen mir je vladal povsod okrog nje. Iz daljave se je slišalo le zategnjeno in žalostno petje fantov na vasi. Prišel je že pred okna, ko ga je vznemirilo glasno lajanje domačega psa. Pes je utihnil, čim je prišel Grašič bliže in ga poklical po imenu. Še se ga je spominjal.

Pritisnil je na kljuko in zaropotal.

»Kdo pa je?«

Grašič je pohitel k oknu in tiho pripovedoval:

»Jaz sem, France Grašič. Ušel sem iz ječe in se prišel k vam poslovit, ker grem čez mejo.« »Ah, vi ste, gospod doktor! Moj Bog, ušli ste! Takoj grem odpret.«

Zagorela je luč, vrata so se odprla in Pogačar je odvedel mladega zdravnika v prazno sobo.

»Gospod doktor, vi ste ušli! Po nedolžnem ste bili zaprti, vem. Krivico trpite. Zal, tudi jaz sem vam delal veliko krivico, zaradi Marije. Tisti vrag me je preslepil z obljubami, z denarjem. Bil sem tako slab, da sem podlegel, tako slep, da sem verjel v njegovo odkritosrčnost. Obljubljal mi je veliko denarno pomoč za zidavo velike žage. Jaz norec sem zaradi tega denarja barantal s svojo hčerko s tem velesleparjem. Oprostite mi, gospod doktor!«

Grašič je čutil neko olajšanje ob iskrenem zatrujanju moža, ki je priznaval svojo krivdo nad hčerko.

»In kje je Marija?« vpraša.

Pogačar je široko odprl oči in se zastrmel vanj brez besede.

»Je ni doma?« vpraša v skrbeh Grašič.

Pogačar še vedno molči in prestrašeno strmi vanj.

»Kje je Marija?« zavpije tesnobno Grašič. Strašne slutnje ga obdajajo.

Pogačar se skloni in skriva glavo med dlani. Grašič skoči divje pokonci in zavpije še bolj silovito:

»Kje je Marija?«

Vrata se sunkoma odpro, v sobo plane v nočni obleki in z razpuščenimi lasmi Marija, se vrže na tla pred Grašičem ter joka, joka... Oče vstane ter gre v sobo.

»Marija, moja Marija!« jo skuša dvigniti Grašič.

»Pusti me, France!«

»Pa kaj ti je, Marija! Povej, za božjo voljo!«

»Odidi, France, odidi!«

Grašič je pobledele. Kaj to pomeni? V strašnih slutnjah prosí:

»Povej mi vendar, kaj je?«

»Ne, ne! Odidi, odidi, ne hodi več nikoli nazaj. Nisem več vredna, da me pogledaš.«

»Ah! zagradi Grašiča pri srcu. »Kaj je torej?«

»Vagner... Vagner je... Otroka bom imela...« izdavi iz sebe.

Grašič se je zrušil na stol kakor od strele zadet. Marija je znova silovito zahtela. Dolgo sta tako ostala. V Grašiču je ugasnila zadnja iskra življenjske sile. Kakor mrtvouden je zrl pred sebe v tla, nezmožno, da bi spregovoril besedo. Ali se je res vse zaklelo zoper mladega

zdravnika? Ali ga zasleduje sam satan in ga muči? Ha, ali je še vredno sploh živeti? Ali ni najbolje, da se vrne v ječo in se pusti mirno obsoditi! Saj nima prav nič več iskati na svetu. Vsi njegovi ideali — grdo izdani in poteptani, njegova ljubezen vržena v blato in pogažena. Edina bilka, katere se je kakor utopljenec oklepal, mu je bila kruto prerezana. Kakor v sanjah je govoril:

»Zakaj mi nisi povedala, da imaš rada nje-ga in ne mene? Toliko trpljenja bi mi prihranila!«

»Samo tebe sem imela rada, samo tebe. Zapeljal me je satan, toda imela sem vedno rada le tebe. Obsojaj me, ubij me, stori z mano kar hočeš, toda ljubila sem te, ljubim te in te bom vedno ljubila. Toda odidi, odidi čimprej, ker ne zaslužim, da sem tu v tvoji navzočnosti. Verjela sem onemu satanu, ki me je zapeljal in odtrgal od tebe. Bil je satan, pravi satan!«

Grašič si še vedno ni pomogel od težkega udarca. Brezizrazno je strmel predse in molčal. Toliko si je obetal od tega svidenja, toliko je mislil nanj! In zdaj mu je ta podlež vse uničil. Vagner... Ob misli na tega človeka so se stisnile Grašiču pesti, prsi so se mu v mogočnem gnevu dvignile, iz oči mu je začel švigati ogenj srda in sovraštva. Da, končno ima življenje še neki smisel. Maščevanje! Maščevati se nad vso podlostjo, ki jo je zagrešil Vagner nad njim, saj je prepričan, da mu je umor podtaknil on, maščevati se nad zločinstvom, ki ga je zagrešil nad njegovo Marijo.

Skočil je pokonci in začel razburjeno hoditi po sobi. Zdaj ve, kaj mora storiti. Poiskati človeka, ki je povzročil vse to gorje, najti ga, četudi na skrajnem koncu sveta in se nad njim maščevati, kruto, neusmiljeno, počasi, da bo sam občutil vse tisto gorje, ki ga je povzročil drugim.

Marija je še vedno ihtela na tleh.

»Na vlak se mi mudi, Marija. Kar je bilo, naj bo pozabljeno. Nisva bila namenjena drug drugemu. Morda je pa le tako prav. Smiliš se mi, zelo se mi smiliš, ker si postala žrtev Vagnerjevega zločinstva. Toda to zločinstvo ne bo nekaznovano. Vse moje življenje bo od zdaj posvečeno samo eni misli: kako se maščevati nad krivicami, ki nam jih je storil Vagner.«

Se močneje je zahtela Marija.

»Zbogom, Marija, življenje nama ni bilo prijazno. Nekomu je, nekomu ni. Ni vsak rojen pod srečno zvezdo. Nisva midva kriva, če morajo iti najina pota vsaksebi. Trpela bova oba, vsak po svoje. Če boš kdaj še kaj slišala o meni, me ne obsojaj, skušaj me razumeti. Saj jaz tebe razumem, toda to, kar sem do zdaj gradil, se je vse zrušilo. Do zdaj sem gradil na ljubezni, zdaj bom gradil na maščevanju. Zbogom, Marija!«

Dekle je omedlevalo od žalosti. Grašič jo je dvignil na stol ter jo hotel za slovo objeti. Toda misel na to, da je z Vagnerjem noseča, ga je odbila od nje. Podal ji je le roko in naglo izginil v noč. Še nekaj korakov je slišal iz hiše jok dekleta, ki je ihtelo iz žalosti nad seboj ter iz žalosti, da za vedno izgublja njega, ki ji je bil namenjen kot njen življenjski tovariš, pa ji ga je njena lastna lahkovernost in hudobija človeka odtrgala, njo pa pahnila v nesrečo brez upanja na izhod. Grašiču je še vedno donelo v srcu ihtenje nesrečne Marije. Zdelo se mu je, da ga ne bo mogli nikoli izločiti, tako globoko je v njem odjeknilo.

Zunaj je kraljevala črna julijska noč. V travi so cvrčali kakor za stavo murni. Gosto temo so osvetljevale le zvezde, ki so tako ljubeznivo in dobrohotno gledale na črno zemljo. Tu in tam se je katera utrnula, zažarela v loku ter izginila nekje v neskončni daljavi. Od juga je rahlo pihala topla sapa in prinašala s seboj pasje lajanje. Čudovita noč, poletna noč! Kakšne čare prinašaš s seboj! V tebi je skrito toliko sladkih in omamnih skrivnosti, toliko čudovitega, nikoli občutenega življenja, ki ga človek ne more nikoli videti, le slutiti ga, hrepeneti in toži po njem takor Adamov otrok po izgubljenem rajju.

Zadnjič je užival Grašič s polnimi prsi zrak domače zemlje. Kar nenadoma je spoznal in odkril vso pojnost domačnosti. Doumel je sladko skrivnosti domovine. Za hip ga je prevzelo čustvo nemoči. Obstal je in se zamislil. V daljavi je pihala lokomotiva.

»Ne!« je odločno rekel. »Zdaj je vse končano. Nazaj več ne gremo!«

KONEC PRVEGA DELA.

IZ TRŽAŠKE IN GORIŠKE POKRAJINE

Nekaj zanimivosti

Finska poštenost. Če pride tujec na Finsko, je lahko popolnoma brez skrbi, da bi ga kdo okradel ali oropal; če stanuje v mestu, mu ni treba zaradi varnosti zaklepati vrat. Menda bo znana anekdota o finskem poštenju kar resnično! Finec najde na tleh bankovec, pritrži ga z žebeljkom na bližnje drevo, da bi ga tisti, ki ga je izgubil, bolje videl in lažje našel. Bankovec visl več mesecev na drevesu, dokler slučajno ne pride mimo drevesa človek, ki ga je nekaj mesecev prej izgubil, in ga mirne duše spravi v žep.

Isti dan obedoval na treh celinah. Neki Amerikanec, ki se nahaja z letalom na potovanju okrog sveta, je nedavno prispel v perzijsko mesto Basrah. Tam je zajtrkoval, nato pa se odpeljal v Aleksandrijo, kjer je južinal, nato pa se je zopet dvignil in zrak in prispel k večerji v Atene. Sedaj se mož ponaša s tem, da je isti dan obedoval v Aziji, v Afriki in v Evropi.

Srednjeveški šah se je v vsakem oziru razlikoval od sodobne šahovske igre. Predvsem je bila čisto drugačna že sama igranje igre. Ker so imele v istem času figure večinoma mnogo manjši »akcijski radij« (kraljica je smela preskočiti samo eno polje v stran, lovec pa vsako tretje polje v stran), je težila igra že takoj v začetku proti sredini, da bi se tako prihranilo na času. Igralec z belimi figurami je imel pravico na 12 zaporednih potez in je smel po mili volji razmestiti svoje figure. Nato je imel isto ugodnost igralec črnih figur. Ne eden ne drugi pa nista smela v tem uvodnem toku igre prestopiti črte, ki razpolavlja šahovnico in tudi ne napovedati nasprotnemu kralju šaha. Potem se je razvijala igra okrog sredine, vendar pa ni prišlo nikdar do večjih žrtev, ker so bile figure, kakor že povedano, manj gibljive in zaradi tega igralci pri siljenj na »pozicijsko« igro.

Zahvala

Vsi, posebno pa sosede, ki ste mi v strašni noči med 11. in 12. oktobrom ob priliki tako nevarnega požara in ob takim viharju z nadčloveškim naporom in izredno požrtvovalnostjo rešili hišo in gospodarska posojalja, predvsem kozolec, ki stoji tik ob pogorelem kozolecu in so ga že objemali ognjeni zublji, sprejmite mojo najpriarčnejšo zahvalo! Bog Vam povrni tisočkrat!

Franc Kušlan,
posestnik v Planini pri Rakeku št. 7.

Klinika za smehljanje. Nedavno je predstojnik neke velike ameriške prodajalne velel vsem svojim pomočnikom, naj se prijavijo gledališkemu ravnatelju Adnu. Adna je bil predstojnik najel, da bi naučil njegove prodajalce, kako se morajo smehljati. Po dveh tednih vaje so prodajalci odšli iz te »klinike za smehljanje« večji pravega smehljanja. V naslednjih treh mesecih se je povečala prodaja v njih podjetju za 15 odstotkov in podjetje je prepričano, da se ima za ta uspeh zahvaliti predvsem svojim in smehljanju izloanim namoščenem.

Pomagalo je. Ravnatelj nekega mestnega vodovoda si je izmislil izvrstno sredstvo, kako bi prihitel lene plačnike, da bi spremenili svojo grdo navado. Če kdo takoj ne plača računa za vodo, dajo na vodovod dolžniku majhno napravo. Zaradi te naprave voda ne teče drugače kot po kapljicah, tako da mora vsakdo čakati deset minut, preden si napolni kozarec z vodo. Če bi hotel napolniti banjo, bi potreboval štiri dni za to. »Ta zamisel ee je sijajno obnesla,« je rekel ravnatelj. »Le malo jih je, ki bi imeli tako zdrave živce, da bi takšno natančno dolgo zdržali. Ko smo prej vodovod kar zaprli, ni dosti zalego. A ta misel, da imaš vodo, a da potrahiš toliko časa, preden si jo natočiš, to je šlo ljudem tako na živce, da račune zdaj točno plačujejo.«

Blagoslovitev in koncert novih orgel

(Pliskovica na Krasu.)

Konec septembra je doživela naša vas izredno slavje blagoslovitve in odobritve novih orgel. Slovesnost je privabila toliko ljudi, kakor jih naša vas najbrž še ni videla. Lepo število duhovnikov, njim na čelu stolni kanonik mons. Ign. Valentincič in dekan g. V. Kos, ki so prihтели iz vse okolice, je dalo vsej prireditvi pečat pomembne svečanosti. Oltar lepo odseva na zmerno rdečem ozadju, vsa ladja pa je oživela v svoji temnozeleni barvi. — Nove orgle je blagoslovil stolni kanonik msgr. Ign. Valentincič z veliko asistenco. — Pred koncertom, ki je imel na sporedu številne izbrane točke, je govoril o orglah, njihovem namenu in pomenu priljubljeni naš g. Oblak iz Gorjanskega. Na orglah sta izvajala in pokazala, kar sama znata in orgle lahko nudijo, bogoslovec Renner in prof. F. Spazal, po rodu iz naše Kostanjevice, ki kot slepec tako mojstrsko obvlada orgle, da se mu mora vsakdo tujiti. — Pliskovljani so vredni vse časti, ker so znali izpeljati tako delo v hudih časih. Nove orgle pričajo o njih podjetnosti in velikodušnosti. G. župnik Ivan Delpin je s temi orglami postavil sebi in vsem vernikom trajen in dragocen spomenik. Bodi na tem mestu izražena pohvala in zahvala g. župniku, vsem dobrotnikom in vsem, ki so kakor koli sodelovali. Pevski zbor je tako dovršeno nastopil in odpel svoje točke bogatega programa, da je vreden največje pohvale.

p Goriško Osrednje semenišče. V osrednjem bogoslovnem semenišču v Gorici, kjer študirajo bogoslovci goriške, tržaške in poreške škofije, se je odprlo šolsko leto dne 6. oktobra, pouk pa se je začel 13. oktobra. V prvi letnik bogoslovja je vstopilo 18 dijakov. Bogoslovci reške škofije študirajo v patriarhalnem semenišču v Benetkah.

p Goče nad Vipavo. Ugledno družino Kodretovo je zadela huda preizkušnja. V sto dneh sta ji umrla mati in oče. Dne 15. maja je zaprla oči mati Franciška, 61 letna skrbna, odlična gospodinja, iz rodbine grajskih okrbnikov Gvardijančič. Oče Franc Kodre pa je po daljšem bolehanju umrl 7. septembra. Zapustila sta šest sinov in eno hčer. Pomnoženi cerkveni pevski zbor jima je zapel domače nagrobnice. S spoštovano kmetško družino žaluje vsa Vipavska. Večni mir!

p Oddaja vinskih tropin. Vinogradniki so dolžni oddati vse tropine Državnemu zavodu za predelovanje tropin, in sicer ali središčem tega zavoda ali pa njegovim liganjekuham. Cena tropinam še ni določena. Zavod plača prevoznino za oddano blago, to je 35 stotink za stot za vsak kilometer za pot do 10 km, in 15 stotink na stot za vsak nadaljnji kilometer. Zavod bo izplačal ceno za tropine v roku 15 dni po oddaji. Tropine ne smejo biti izprane ali kakor koli izrabljene, ker se sicer cena zniža. Za domačo porabo sme vsak vinogradnik ohraniti za vsakega družinskega

Zanimivosti o gledaliških. Prvo gledališče iz kamna so zgradili l. 340. pr. Kr. v Atenah. — Prvi železni zastor so uvedli l. 1820 v Parizu. — Najcenejše gledališke predstave imajo na Kitajskem, kjer trajajo predstave čisto osem do deset ur. — Živali so prvič pripeljali na gledališki oder l. 1850, in sicer je bil to konj, ki je predstavil v Cornellovi igri »Andromeda« Pegaza. Seveda so mu pritrldli peroti. Konj je moral dobro igrati svojo vlogo, kajti o njem je govoril ves Pariz. — Prvi gledališki letak v Evropi je bil izdan l. 1429 v Londonu. Narisan je s tušem na pergamentu in naznanjal neko viteško igro. — Oštevilčene gledališke sedeže so uvedli l. 1815 v Nemčiji. — Najuspešnejša gledališka igra je »Charleyeva tetka«, Brandon Thomas, ki je napisal to veseligrlo, je prejel ogromne dohodka. — Največ diletantskih odrov imajo na Finskem. Našli so jih 5000, kar ni malo, če pomislimo, da ima Finska samo tri milijone prebivalcev.

Siamski kralj ima posebni častni naslov: Lastnik 24 dežnikov.

L. 1674. je bila v naselbinah Massachusettskega zaliva postava, da je moral fant plačati 5 šillingov kazni, če je brez dovoljenja staršev dvoril kakemu dekletu.

člana 22,5 kg prešanih tropin ali 30 kg neprešanih tropin, skupno pa največ 225 oz. 300 kg tropin na družino. Seveda se iz teh za domačo rabo pridržanih tropin ne sme kuhati tropinovec ali žganica, ker je prepovedano. Kdor bi tropin pravčasno ne oddal, se kaznuje z globo 100—2000 lir.

p Maksimirane cene vina. Na predlog osrednjega odbora za nadzorstvo nad cenami je minister za kmetijstvo in gozdove izdal odlok, ki določa, da se mora ugotoviti kakovost posameznih vrst boljšega vina in na podlagi te ugotovitve potem določiti cene, po katerih bo vino letnice 1941-42 dovoljeno prodajati. Vsa vina so razdeljena v štiri vrste in je za vsako določena najvišja dovoljena cena. Vinogradniki bodo smeli prodajati: najboljše, »extra« vino po 480 lir za hl, vino druge vrste po 360 lir, tretje vrste po 340 lir in vino četrte vrste po 260 lir za hl. Te cene začno veljati s 15. novembrom 1941 in morajo ostati nespremenjene do 14. novembra 1942.

p Praznik grozdja v Trstu. Od 12. do 19. oktobra je slavila Italija že dvanajstič »praznik grozdja«. Za Italijo kot deželo grozdja in vina je ta praznik ena najlepših, najpomembnejših proslav, s katerimi se zahvaljuje dežela Stvarniku in naravi za najslajši sad svoje zemlje. Praznik grozdja slavimo tudi v Trstu. V Trstu se praznuje praznik grozdja na pomemben način: ranjeni in bolni vojaki, ki leže po tržaških bolnišnicah, dobivajo zastoj za voje lepega grozdja. Prav tako dobivajo v tem tednu grozdje zastoj otroci v sirotišnicah ter otroci vpklicanih vojakov. Trgovsko združenje je darovalo v ta namen 25 kvintalov grozdja, druge ustanove pa so prispevale večje denarne zneske, s katerimi se je grozdje nabavilo, tako da se bo razdelilo okoli 100 kvintalov grozdja. Občinstvo pa je imelo priložnost, da si je v tem tednu nabavilo grozdje pri prodajalcih po znižani ceni, česar se je v obilni meri poslužilo.

p Trgatev na Krasu je končana. Vreme je bilo za časa trgatve prav ugodno, kar bo na kakovost novega pridelka precej vplivalo. Kakovost bo bolj srednje vrste, grozdje je začelo prepozno zoreti ter je kljub topli, sončni jeseni dobilo premalo sladkorja. Glede količine pa je pridelek zelo različen glede na lege in kraje. V teranskem okolišču okrog Tomaja so imeli deloma točo, še večjo škodo pa je povzročila peronospora. Pridelek terana je zategadelj bolj slab ter ga bo letos jako malo. Drugod, kjer ni bilo toče in peronospore, pa je količina prav zadovoljiva. Ponekod primanjkuje vinogradnikom celo posede, da bi ves pridelek lahko v redu spravili. Prav nič se sedaj še ne ve za ceno ter se zaradi tega kupčija ne razvija. Tudi točenje novega vina je do 1. novembra prepovedano. Zanimanje za novi pridelek pa je veliko, ker so zaloge starega vina prav nezadostne.

p Pastirski oblak je napravilo ono nedeljo nadškof mons. Margotti v Brestovici pri Opatjem Selu. Pri tej priliki je podelil večjemu številu otrok tudi zakrament sv. birme.

p O pomenu ljudskega petja v cerkvi je razposlal tržaški škof dr. mons. Santin okrožnico duhovščini svoje škofije. V okrožnici gospod škof poudarja, da ima tako petje velik apostolski pomen.

p Misijonsko razstavo so zaključili ono nedeljo v Gorici. Oblak je bil dober. Razstavo si je ogledal tudi nadškof mons. Margotti.

Solkanska birma. Po posvetitvi novih orgel in preslikanju cerkve, je solkanska fara učakala zopet velik praznik v nedeljo 5. oktobra. Imeli so birmanje. Gospod župnik je pripravil sedemdeset birmancev. Zjutraj je bil slovesen sprejem goriškega nadškofa. Na pragu ga je čakal solkanski kaplan Agostini v polnem kanoškem ornatu; je namreč goriški stolni kanonik in se je pred par leti priselil k nam. Naš priljubljeni gospod župnik, dr. Kjačič, se je marljivo in ponižno sukal, da je slovesnost potekala v najlepšem redu. Nadškof je to tudi sam javno priznal. Višek slavnosti pa je bil popoldne, ko se je razvila mogočna procesija s kipom rožnavenske Matere božje. Prihitele so iz sosednih fara tudi beloočlene Marijine družbenice. Lepo jesensko vreme je praznik povzdignilo, da je slovesni dan zopet vliil Solkancem tolažbo in miru.

NEKAJ

DOBRE VOLJE

Anekdota

Cesar Leopold I. je nekoč obiskal samostan avguštincev na Dunaju. Prior mu je razkazal vse prostore, nazadnje ga je povedel v samostansko cerkev, kjer je bila slika, ki je predstavljala množico angelov, stopajočih po Jakobovi lestvi iz svelega pisma stare zaveze iz nebes. Cesar je sliko nekaj časa gledal, potem je vprašal:

»Povejte mi, zakaj stopajo vsi ti angeli po lestvi iz nebes, ko imajo vendar peruti«

Vse je bilo tiho, niti prior si ni znal pomagati. Tedaj se je oglasil novice Abraham a Santa Clara, poznejši znameniti pridigar: »Morda so se, Veličanstvo, angeli baš tedaj golili!«

Leopold se je zasmejal in je prisebnega meniha kmalu potem napravil za svojega dvornega pridigarja.

Na električni. »Zakaj me ne pustite notri?« vpraša izredno debela gospa tramvajskega sprevodnika. »Vidim, da sta dva sedeža prosta.« — »Da, pa ne skupaj.«

Pri zdravniku. Doktor: »Čudno, da ne veste, kje imate zočnik.« — Bolnik: »Res ne vem, gospod doktor.« — Doktor: »No, približno tam, kjer imate žepno uro.« — Bolnik: »Ni mogoče! Žepno uro imam namreč v zastavljalnici.«

Velike zahteve. Najemnik: »Poglejte, soba je vlažna. Gobe rastejo po stenah.« — Gospodar: »Ali mislite, da naj za tisto piškavo najemnino, ki jo vi plačujete, rastejo nageljni po stenah?«

Telefon. — Vrsta pred telefonsko celico narašča bolj in bolj. Čakajoči ljudje se zmeraj bolj jezijo. Nekdo je že trikrat potikal na stekleno steno celice. Toda nič se ne zgane. Slednjič se nekdo ohrabri, odpre vratica in stopi noter, rekoč: »Ali bi mi povedali, koliko časa mislite še telefonirati?« — »Kako — telefonirati? Jaz sem vendar od pošte in popraviljam telefon!«

Ce ima ona god. — Zinka je mlada žena in ima svoj prvi god. Zarečega obraza jo zjutraj vpraša mož, kaj bi si želela. Veselo so se emehljale njene oči in pravile: »Ugani!« — Mož: »Vsaj namigni mi svojo željo!« — Zinka: »Čez ramo se vrže, tiktak dela in lahko se nanj pleše.« — »Kakšna komična stvar pa je to?« — Zinka se žapeljivo nasmehne in zašepetne: »Kakšna komična stvar? Vendar čisto nekaj preprostega: kožuh, ura in gramošon.«

„Slovenčeva knjižnica“

24 knjig je najlepša in najcenejša zbirka knjig izbrane vsebine. Vsaka knjiga stane le 5 lir. Naročite se na »Slovenčeva knjižnica« takoj.

Ubogí Tonček. Kar brez sapa prihití Tonček na kolodvor. »Ali je vlak že odšel?« — »Seveda, zdaj gre prej. Prej je pa pozneje šel. Pozneje bo šel pa spet prej.«

Garancija. Potepuh (ki so ga zaradi tatvine dragocene ure obsodili na dve leti ječe): »Čudno, kako natanko je urar vedel, na listku je stalo, da garancija za dve leti.«

Vitamini. Potnik Andrej je sedel zjutraj v gostilni na deželi in zajtrkoval. »Natakar!« je zaklical iznenada ves jezen. »Kaj pa naj bodo te črne pike, ki plavajo na mleku?« — »Ne vem, gospod,« je plašno odvrnil natakar. »Če niso morda to tisti vitamini, ki o njih zdravniki toliko pišejo.«

Po svoje razumela. Mica: »Veš, Janez in Jože, oba sta me večraj zasmubila.« Jerca: »Pa si obadva zavrnila.« Mica: »Kako pa to veš?« Jerca: »Davi sem ju videla, ko sta se srečala na cesti, si segla prsrico v roko ter si na nečem čestitala.«

Odgovornost. Odjemalec: »Kdo je v tej trgovini odgovoren?« Učenc: »Ne vem, kdo je odgovoren, toda zaupnice vse jaz dobim.«

Večina ljudi umre v času od 18 do 6 zjutraj, je nedavno ugotovil profesor S. Frey. Največja norveška zlata ribica, dolga 22, 8-roka 5, visoka pa 10 cm, je poginila: oni dan v vrtnem bazenu sandfjordskega hotela. 12 milijonov ton premoga bodo lahko izkopali na leto v novih velikih ležiščih pri Skaniji na Švedskem.

Nekaj prave kave bodo dobili prebivalci Nemčije za letošnji božič in v februarju 1942.

Za 25% bodo zvišali uradniške plače in pokojnine v Romuniji. V proračunu je v ta namen 5 milijard lejev.

Sneg je padel na griče okoli grškega Soluna. V Macedoniji pa je silen mraz.

Nov vitamin je odkril nedavno v špinatih ameriški vseučiliški profesor Roger Williams.

Slovaški minister Poljak je 16. oktobra podpisal v Zagrebu trgovsko pogodbo med Hrvatsko in Slovaško.

V pol km dolgem predoru pri Saltsvoeu na Švedskem je trčil potniški vlak v tovornega. Mnogo mrtvih in ranjenih.

Španija je imela letos dobro hitno letino in prebivalstvu v tem pogledu ne bo treba stradati.

Osem jajc dobi vsak prebivalec na Švedskem za dobo od 24. septembra do 26. oktobra. Bolniki dobe lahko na zdravniški recept nekaj več jajec.

Nad 50.000 hrvaških delavcev je ta čas v Nemčiji.

95letnico rojstva sta praznovali te dni dvojčki Minna Schmidtova in Magdeburgu in Avgusta Ziemannova v Tangermündu.

V bližini Suanesa se je potopila španska ribiška ladja »Virgon Soledad«; utonilo je osem mornarjev.

Novo umetno usnje za podplate je prišlo te dni v promet v Nemčiji; novi »P-podplati« sličejo gumijastim podplatom.

Povprečno 1000 besed na uro izgovori vsak Američan, je izračunal neki jezikovni zavod v Ameriki.

V 30 minutah je na neki petelinški tekmi zapel petelin 253 krat in dobil zato prvo nagrado — šest tucatov kokoši. To je bilo v Ameriki seveda.

Osem stopinj pod ničlo je bilo te dni mraza na Danskem; nekaj jezer v Jütlandu je že zamrznilo.

Samo šest mesecev bodo trajale na Japonkem bole zaradi vojnega stanja.

Za 50.000 frankov so prodali v Parizu te dni pismo, ki ga je pisal Napoleon Mariji Luizi v slovo.

Prodajo čaja, kave in kakava bodo s 1. januarjem docela ustavili na Danskem.

Za 17 milijonov lir konj je bilo prodanih na en dan v italijanski Veroni.

Zanimivo šahovsko figuro iz 13. stoletja so našli v Leuwardenu, glavnem mestu Irizijske pokrajine na Holandskem.

90 let star sod, poln čistega špirita, so našli te dni v nekem mestu v južni Franciji.

Svoj obseg so omejili zaradi pomanjkanja papirja angleški listi.

20letnico obstoja bo v kratkem praznovala križanka, ki jo tako mladina kakor starejši ljudje z veseljem rešujejo.

Pisalni stroj z 38.000 tipkami in s kitajsko abecedo je izdelal neki Oliver Coorrus iz Atoke v Ameriki.

V samo eni pokrajini sedaj romunskega Erdelja so volkovi in medvedje zadnje dni raztrgali 80 goved, 150 prašičev in 500 glav drobnice.

22 ogromnih kitov je vrlo morje na obalo pri Anconu v ameriški državi Ekvadorju. Ljudje mislijo, da je kite pokončal kakšen podmorski potres.

Ali ste že nakazali 11 lir za »Slovenčev koledar?« Če še ne, storite to takoj! Zadnjič so bile priložene tudi položnice za nakazilo 11 lir. — Naj naroče »Slovenčev koledar« tudi Vaši sosede. — Vsak naj stori vse, da bo družina »Slovenčevega koledarja« čim večja! Kdor koledarja ne bo v naprej naročil in plačal 11 lir, ga potem, ko bo izšel, ne bo dobil več za prej omenjeno ceno, ampak bo moral zaup plačati v trafiki 20 lir.

ČLOVEK IN ZDRAVJE

Tuja telesa v ušesih

Otroci si v igrah včasih vtikajo v ušesa razne stvari: grah, fižol, gumbice itd., katere pozneje ne morejo odstraniti in jim prizadevajo težave. Tudi odrasli imajo mnogokrat navado, da si vtaknejo v uho evakčice vate (navadno namočeno z oljem), ako imajo bolečine, a dostikrat tudi samo, da se obvarujejo prepiha. Prav često si potisnejo vato globoko in je potem ne morejo več lahko odstraniti. Poskušajo to na razne načine, a se pri tem prav lahko rani bobenček ter povzročijo usesno obolenje. — Vsi ti predmeti se najbolje odstranijo z izbriganjem z vodo, kar naj napravi zdravnik. Istotako povzročijo včasih usesno maslo, da se sluh poslabša, kar se tudi odpravi z izbriganjem. Ako kdo leži ali spi na travniku, mu lahko zaide v uho kakšna žuželka, mravlja itd., ki se jo na enak način najbolje odstrani. Nikakor pa naj se ne brska po ušesu s kako ostrino, tudi tako imenovane žličice, ki služijo v ta namen, ali pincete, so lahko prav nevarne!

Starost naočnikov

Kot prvi sliko naočnikov ematrja neko sliko Tomaža Modenskega iz l. 1352, ki jo je videli v zakristiji cerkve sv. Nikolaja v Trevisu. Da pa so naočnike že prej poznali, je razvidno iz nekoga florentinskega rokopisa iz l. 1299. V tem rokopisu pravi avtor: »Postal sem že tako star, da bi se mogel niti brati niti pisati, če ne bi imel stekel, ki jih imenujejo »occhiali« (naočniki) in ki so jih pred kratkim izumili kot pravi blagoslov za uboge starce, ki jim je vid opešal.« Potem takem so naočnike izdelovali že v 13. stoletju, in sicer po vsej priki v Benetkah.

Brez bele desne pelovice velikih možganov, ki so bili zaradi bolezni odstranjeni, je človek le čez dve leti živel. Njegova okolica ni zapazila, da bi umsko bil drugačen kot prej. Celot predajal je in se bavil s politiko. (Lancet 1933.)

O pravilnem grgranju. Le malokdo znata tako grgrati, da se usta in nos očistita nepotrebnih slini in sluz. Medtem ko nekateri ne znajo drugega, ko da požirek vode valjajo po ustih sem in tja, pa drugi na stečaj odpro usta, se držijo daleč nazaj in povzročajo z grgranjem hrup in šum. Kdor pravilno grgra in sicer globoko notri v vratu, tedaj je slišati le majhno šumljanje. Zato moraš le malo vode vreti v usta, glavo le malo nagneš nazaj in pustiš, da je voda v vratu. Požiralno mišičevje se bo samo po sebi skrčilo in bo vodo spet poganjalo iz vratu. S tem pa se odločijo sluzi in gredo ven. Na ta način preprečiš in pozdraviš marsikako vnetje v dihalnih organih.

Čaj zoper opekline. Neki indijski zdravnik iz Kalkute poroča o dobrih uspehih pri zdravljenju opeklin in ožgalin s čajnimi obkladki. Njegov predpis se glasi, da je treba za kavno žlico čaja pustiti deset minut v skodeli vrele vode, nato je treba obkladek namočiti v ta izvleček. Obkladki ne snamemo, temveč ga vedno znova zmočimo s čajem, čim se posuši. Na ta način je mogoče ozdraviti celo obsežne opekline tretje stopnje. Utinkovita snov v čaju je česlovina.

Sladkorna bolezen. So mnogi ljudje, ki se boje, da bodo oboleli za sladkorno boleznijo, ker jo je imel ta ali oni njih staršev. Kakor kažejo novejši raziskave, je sicer mogoče podedovati nagnjenje do te bolezni, odvisno pa je zelo od zunanjih okoliščin, ali se bo to nagnjenje kdaj res spremenilo v bolezen. Od vsakega posebe je tako rekoč odvisno, kaj naredi iz svoje dednosti. Kdor pravočasno povpraša zdravnika in se drži njegovih navodil, tega se bolezen gotovo ne bo tako lotila, da bi postal za delo nesposoben.

Alkohol in umrljivost. Splošno je nazirano, da so ženske bolj trdožive nego moški in res je dolgo časa v odločilni dobi med 40. in 60. letom umiralo več moških nego žensk. L. 1900 je bilo to razmerje približno 180 : 100. Po vojni pa je številnih nastala v tem pogledu sprememba. V številnih državah je umrljivost moških nenadno narasla, tako da se je izenačila z žensko umrljivostjo. V nekaterih deželah, kakor na Bavarskem, pa se je zgodilo celo to, česar v zgodovini umrljivosti še niso bili zabeležili, da je postala ženska umrljivost večja nego moška. Dr. Bendel iz Nürberga meni, da je vsrok temu v nazadovanju alkoholizma v evropskih deželah.

RADO MURNIK

Matajer Matija

VESELA NOVELA

1.

Peniglavi Andraž

»Anka, ali ste sami?« je jasnega junijskega popoldne oprezno vprašal mršavi, bradati berač Andraž Hudopisk ob odprtih vratih edine gostilniške sobe nad samotnim malodolskim mlinom, ki je klopotal sredi bajnokrasne, ozke doline na Gorenjskem.

Majhen, grd, debeloglav, toponos, je bil možek jako podoben največjemu grškemu modrijanu; hodil je bos, odet v ogoljeno obleko:

»O, tihotapec!« se mu je nasmehnila

vse kakor Sokrat. Le tako moder ni bil, tako zmeren in pa tako lepo trezen, niti ni živel ob klasičnih smokvah in sardinah kakor svoje dni Sokrat, temveč razuzdano je hrepenel po modernih klobasah in žganju.

Ogovorjeno dekle ga ni slišalo; mirno je živelo pri oknu. Rahla sapa je prijetno pihljala skozi napol zakrito okno z zelenimi okvirji, dvignala pisano zagrinjalce, dovajala vonjavo obvodnega vrbovja in mahovja, majala rožmarinova peresca in žarne glavice klinčkov na podoknjaku in se poigravala s temnorjavimi kodri ob očelju mlinarjeve hčerke. Zolt maček, ki je poleg Ankinega stola predel velemodre misli, se je zdrnil, se zbal sumnega malharja in se previdno umaknil pod mizo.

Andraž Hudopisk je snel svoj velikanski, že hudo odrgnjeni slamnik in si potegnil z rokavom preko potnega čela. Potem pa je stopil s svojima golima oprasenima nogama počasi bliže, si poveznil slamnik zopet na glavo in potrkal s palico-robotico na tla, ki so se lahko potresala nad mlinskimi kamni.

Anka se je zganila. Naglo je povzdignila poredni, sveži obrazek, spustila šivanje v naročaj in gorjačarju šegavo zažugala z rumenim naprstnikom.

»O — tihotapec! se mu je nasmehnila. »Kako ste me pa prestrašili! Odkle ste pa že tukaj? Od kod ste se pa vzeli tako naenkrat? Iz tal?«

»Kolesa ropotajo spodaj in jaz sem bos, zato me niste slišali.« je zagolčal prosjak.

»Imate kaj zame?« je vprašala živahno in potegnila goste obrvi zvedavo kvišku.

»Him, him!« se je odhrkaval Andraž Hudopisk. Malomarno je pogledal okoli sebe in si gladil sivo brago.

»No, ali bo kaj?« je vzkliknila deklica nestrno in iztegnila desnico proti njemu. »Kar sem dajtel! Le hitro! Zdej ni nikogar tu gori. Oča so spodaj v mlihu, mati in brata pa na polju.«

»Oh, danes ni nič, Anka!« je zahrpal berač in jo lokavo gledal z mežikavimi sivkijati očmi. »Lejte, še meni je Zalf Zastonj sem krevsal tako daleč iz Zaplane semkaj v Mali Dol.«

Neprijetno dirajena je uprla svoje črnorjave oči vanj. Prej tako hudomušni obraz ji je temnel in med obrvmi se ji je pojavilo dvoje mrakotnih gubic. Pričakovala je bila, da ji Andraž danes, v torek, prinese pisemce njenega fanta, Devetakovega Pavleta iz zaplanske vasi.

V svesti si velikanske važnosti in nevenljivih zaslug tajnega ljubavnega sla, je Hudopisk možko in široko stal pred dekletom. Svoj prekanjeni, ogoreli obraz je kremžil v sočutne gube, pokajšljeval kakor v tolažbo in poniglavo motril njena ljubko zardela lica. Ona pa je povsila glavico in žalostno gledala predse na sončno liso, ki jo je zdajzdej zakrila senca plapolajočega zastirala.

»Oh, vendar no, najlepša ste med dekleti devetih fara todle naokoli po Gorenjskem, pa imate takega mlačnega fanta!« je zamodroval Andraž. »Vse premalo se meni ta hentani Pavle za vas. To ga kazil Jaz sem bil vse bolj goreč in siten, jaz, Andraž Hudopisk, ko sem bil zaljubljen! Pa res — ne zabavljam rad — ali...«

Anka ga je pogledala nejevoljno in si dela kazalec na rdeče ustne.

»E, ne čenčajte mi vendar takele se je gnevala. »Ze ni mogel! Ali mislite, da utegne vsak tako kakor vi?«

»I, ne bodite no tako hudile! jo je dražil Andraž. »Nič ne marajte, ampak vaš Pavle...«

Mlidenki so se obrvi zblížale ože in kljubovalno se ji je vzdignila spodnja ustnica. Še bolj se ji je omračil obraz in iz te hudourne teme je pretila bliskavica dvoje togotnih oči. Jezno nabrane ustne so se otvorile — toda preden se je iz njih vsula viharna ploha, je pretkani berač prislonil palico k zidu, naglo segel v svojo zakrpano kamjuzo in privlekel iz globokega, na videz brezdnajnega žepa pismo, obilo okrašeno s strastnimi črnimi cejaki, najboljšimi znamenji prekipevajoče vroče ljubezni.

In mahoma se je izvedrilo slabo vreme na Ankinem obličju. Izginile so grozeče kotanjice na dnu čela in iz veselih, jasnih oči se je sladko posmejalo sonce srečne ljubezni. Poredni Andraž pa se je tiho muzal in si mencial nogo ob nogo.

»Hudobni pavliha!« se je hudovala, hlastnila po pismu in ga nemudoma shranila. »Kaj me tako dražite? Ujezili bi me bili radi, kajne? O — le čakajte, le, Andraž! Zdej pa vi ne dobite nič! Nič!«

Crdo se je skisnil rjavi obraz Hudopiskov. »Him, prav ponižno pričakujem, da mi ne odtegnete plačila,« je prosil. Odkril se je zopet, si otiral znojno čelo in sedel k mizi na klop.

»Nič!« se je kujalo dekle in odločno stisnilo ustne.

»Ali nisem krevsal v najhujši vročini?« je hvalil berač svojo požrtvovalnost. Bridko je vzdihnil in ril s pegavo roko po razkuštranih laseh in po predivasti bradi.

»Hudobni Pavliha!« se je hudovala.

»In tako težko ste prenašali velikanski tovor!« mu je nagajala Anka. »Haha! Prej ste se smejali vi meni, zdaj se pa jaz vam. Hahaha!«

»Ali nisem trpel hude žeje medpotoma?« je poudarjal Andraž. »Mar se nisem cvrl na soncu kakor ocivrek na ognjišču? Pogledajte me vsaj, kako sem siromak shujšal! In ves moker sem kakor južal! Pa upehan sem tudi in slabo mi je, da komaj še malo gledam iz kože! In žeja me tare, žeja!«

»Aha, žeja, žeja!« se mu je rogala Anka. »No, saj vode imamo dosti, hvala Bogu!«

»Vode pa ne, vode pa nikar!« se je prestrašil in hudo se mu je mudilo z besedami.

»I, zakaj neki ne, ako ste žejni! Voda je najboljša pijača.«

»Ojej, kaj pa veste vi, ki ste učakali komaj tisoč tednov!« je upovarjal Andraž. »Vode pa zdaj že nel Prehladil bi se takle, ves vroč, in še pljučnico bi iztaknil povrh! Umrl bi, zdaj, ob najlepšem vremenu, ko je tako prijetno na svetlo! Ojej, to bi bilo pa vendar malo prezalostno! In kdo bi pa potem pisma prenašal vam in vašemu Pavletu, e? Vidite! — Malo brinovčka se res ne bi branil, brinovčka! Vode se pa bojim po pravici, voda in noč imata svoje moč!«

Anka je vstala, stopila k omarici in odložila šivanje. Hudopisk je zadovoljno opazal uspeh svojih ganljivih prošenj in zaljubljeno gledal veliko zelenkasto steklenico v njenih rokah. Odmašila je previdno, mu nalila merico in jo postavila predenj.

Anka je začela pozorno brati pismo...

»Nimamo več brinovca, natočila sem vam slivovke.«

»Nič za to,« se je prijazno namuzal Andraž. »Brinovec in slivovka sta si kakor brat in sestra. Samo dobra morata biti! Tale je dobra, Ta bo Lepo diši. Lepše kakor vsaka vijolica, Hvala lepa!«

Hudopisk ni dolgo vohal in gledal pijačo pred sabo. Blaženo je zamažil in zdajci izpil na dušek.

»Ojej, ali sem jo že!« se je prestrašil. Obližnil si je debelo spodnjo ustno, zamlaskal s jezikom in se čudil: »Toliko, da sem jo pokušil! Presneto imate skopo merico, no!«

Anka je stopila v kot k drugemu oknu, odprla pismo in je čelo pozorno brati korenjaške črke, ki so veselo silile navzgor, v nebesa. Obrnila se je v stran, da nagajivi Andraž ne bi videl njenega obraza, ki se ji je beroči smejal kar sam.

Hudopisk je potegnil vihrajoče zagrinjalo na obodih k steni in gledal skozi okno doli na cesto in na potok, pa ne dolgo. Zazehal je in se zaspano oziral po hramu. Pregledal je vse podobe svetnikov na zidu in vse pohištvo, naposled pa se mu je zapel pogled na omari.

»Oh, ljuba Anka, en frakeljček bi ga šele je zastokal in prav mlo pogledal izpod košatih obrvi. Mlinarjeva hči, še vedno zamaknjena v pismo svojega Pavla, pa je mirno stala ob oknu.

»Odkar mlinarijo vaš oča, stari Zagorjan, in odkar krčmarijo tukaj, ne pomnim take žeje!« je tarnal in vrtel prazno merico med krivimi prsti. »Čudno! — Oh, tako sem neboljen danes!«

(Nadaljevanje sledi.)

POGLED V ZVERINJAK

Tiger, največja in najnevarnejša mačka.

K zverem mačje družine spadajo poleg domače in divje mačke ris, lev, tiger jaguar, leopard in puma. — Lev, kralj živali, živi v Afriki ter v Zahodni in Južni Aziji; leopard v Aziji in po Sundskih otokih; jaguar po gozdih vroče Amerike, puma pa po vsej Ameriki. Največja in najnevarnejša mačka je tiger, ki gospodari po zaraslih bregovih Vzh. Indije ter je silno krvoloč in tudi človeku nevaren.

Opice delimo v dve vrsti: v opice starega in novega sveta. Med opicami starega sveta naj omenimo orang-utana, ki živi v toplih pragozdih na otokih Borneo in Sumatra in je skoraj 1.5 m dolg. Orang-utana je podobna gorila, ki prebiva v pragozdih zapadne Afrike. Je še večja kot orang-utan in najbolj divja med opicami. V Afriki se nahaja tudi nekoliko manjša šimpanza.

Mladiči opic so po svojem stasu podobni človeku, posebno po okrogli glavi, pokončnih ušesih in naprej obrnjenih očeh; pozneje pa se lične kosti podaljšajo v grad živalski gobec s topim nosom in z ozkim nosnim pretinom.

Vse opice so izvrstni plezavci. Njihovega groznega glasu se boje vse zveri v pragozdu. Samica ima vsako leto po enega mladiča. Pri vseh opicah opazujemo veliko materinsko ljubezen. Vsak ve-

Beli medved.

Čer si svobodna opica pragozda zmaši gnezdo iz vej in listja v kaki rogovi, kjer prenočuje. Kamela, ladja puščave, je enogrba in dvo-grba. Ze v starodavnih časih so kamelo v Arabiji ukrotili in udomačili. Od tam se je razširila skoraj po vseh delih sveta. Kamela je do 2 m visoka. Je bolj vztrajna od konja, saj hodi s tovorom ali dirja z jezdecem po

Antilope.

10 do 12 ur neprenehoma in to po žgočem puštnjskem pesku. Tovorna kamela prehodi na dan do 50 km, lahkonoga jezdna kamela pa trikrat toliko.

Ob najhujši vročini prestane kamela več dni brez vode in tudi glede prehrane je zelo skromna. Je pa zelo trmasta in uporna. Koristi z mlekom, mesom, s kožo in dlako. S posušenim gnojem kuri in neti Arabci ogenj.

Kdo ne pozna naših domačih kopitarjev: osle, mule in mezga. Med nje lahko uvrstimo v Afriki se nahajajočega divjega konja, krasno marogasto zebro, ki je nekoliko večja od osla, ima pa kakor ta pokončno grivo in čopast rep.

Lev v kletki.

Med prežvekovalci kot je n. pr. naše govedo, je v Severni Ameriki bivajoči divji bison. Pred malo leti je bil zelo številen, zdaj pa so ga dejali pod zaščito in si na vse moči prizadevajo, da bi ne izumrl.

K medvedji družini spadata rjavi in beli medved. Rjavi medved živi še svoboden v večjih gozdovih v Rusiji, na Ogrskem in Hrvaškem, na

Tapir in njegov mladič.

Balkanu, na Javorniku, na Snežniku in v koševskih gozdovih. Medved je okoli dva metra dolg, je močan, a neokreten in bi moral stradati, če bi se ne navadil na vsakovrstno hrano. Dobro pleza in plava. Zimo prespi. Medvedka skoti dva do tri slepe mladiče, ki jim je dobra mati.

Beli medved je večji in močnejši od rjavega. Živi po bregovih in otokih Severnega Ledenege morja. Dolga, masna dlaka ga varuje mraza.

Zirafa živi po afriških stepah in je prežvekovalka, kakor naše govedo. V dolžino meri 2 m, v višino pa do 6 m, zato z dolgim vratom lahko smučje z visokih dreves. Če hoče priti z glavo do tal, mora razkoračiti sprednje noge.

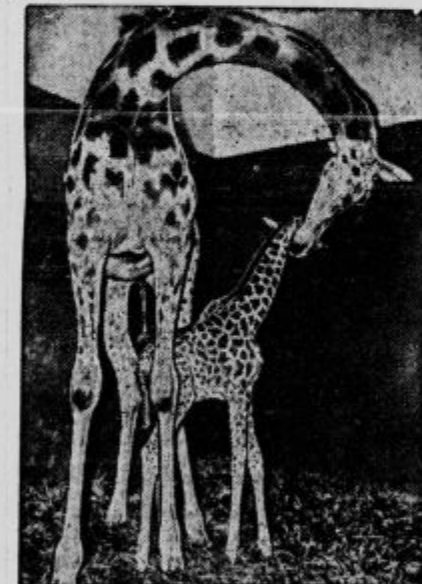

Kamela, ladja puščave.

Tapir je divji, prašču podoben sesalec, izvrstnega mesa. Biva v ameriški Braziliji in Paragvaju ter v azijskem Siamu in na Malajskih otokih.

Antilopa je srni podobna, v Južni Afriki živeča žival. Iz njene kože izdelujejo izredno mehko usnje.

Sivo kuščarico ali martinčka poznamo vsi, prav tako zelenca. Manj znan kuščar je kameleon, ki biva okoli Sredozemskega morja. Leguan, ki ga kaže slika, je potomec izumrlih orjaških kuščaric.

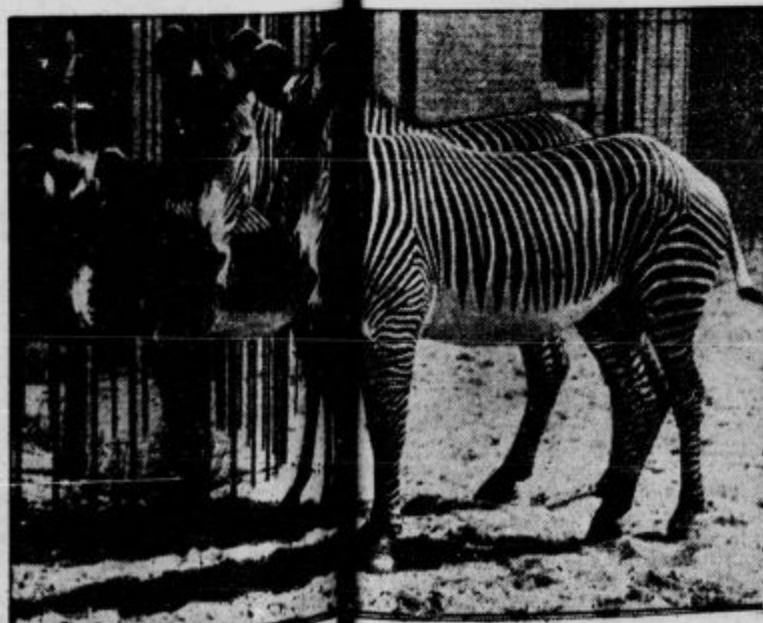
Zirafa z mladičem

Leguan, potomec izu mrljih orjaških kuščaric.

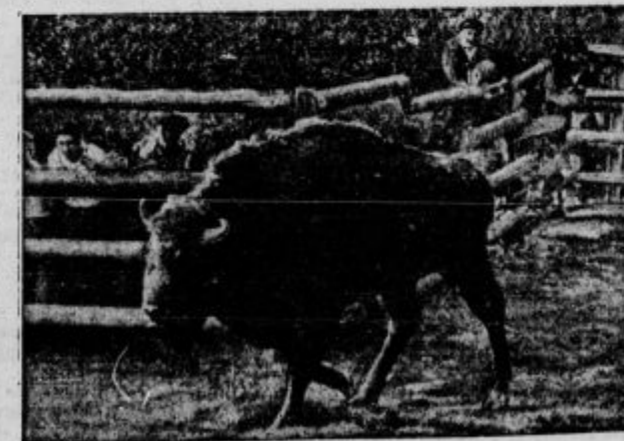
Šimpanzinja z mladičem.

Krasno marogasto zebro.

Krmljenje mladih medvedov.

Bison — divji bik.

Ko se boš čutila bolj pri sebi, bova odšla. Doma te bom lažje pozdravil.
 »Ne morem hoditi.« odgovorj ponesrečenka.
 »Zelo me boli, Mitja!«
 On pa se ji nasmehe in reče:
 »Sej te bom jaz nesel do tja, ptička mala! Ali

Mitja prepusti varstvo nad čredo ovac, ki se vračajo v hlev, psu, sam pa se napoti proti kočici, ki stoji ob robu gozda: ko stopi vanjo, zvije svoj lastni plašč in ga položi na tla, da bi služil za podzglavje, nato pa se z veliko pozornostjo in zaskrbljenostjo naravna na le-

Povod s kavčastih plan, Bolal M. De Carnac.

SREBRNA OPANKA

misliti, da te bom pustil hoditi z botno nogo?«
 Še dalje ji moči vroče želo in se trudi, kako vse narediti lepo in nalahno.
 »Ali ti je zdaj kaj bolje?«
 Ona je pritrčila, toda oči so ji bile polne solza in celo njeno telo je izražalo eno samo bolečino.
 Mitja je naredil sklep.
 »Počakaj me! Zbral bom ovce in potem gremo domov. Pozno je še in tvoja mama je najbrj še zelo v skrbeh.«

»Zelo me boli, Mitja!«

Ko se je pastir vrnil, je Tamara ležala popolnoma ne gibna, oči je imela zaprte in iz ust ji je prihajalo rahlo vzdihovanje. V takem stanju bi jo lahko primerjali ptički, ki jo je kruti lovec ustrelil in ki je padla s zlomljenimi peruti na zemljo.

»Pogum, Tamara, zdaj gremo!«
 Sklonil se je in jo dvignil s svojimi močnimi rokami.

»Oh, moja noga!«
 »Okleni se me za vrat,« pravi dobri tovariš;
 »tako se boš bolje počutila.«

On sam ji je ovil eno roko pod pazlubo, z drugo pa ji je objel kolena ter jo tako nesel navzdol v dolino. Pred njima so hodile ovce in ovčarski pes, medtem ko je sonce zahajalo za planine. Naenkrat pravi deklica:

»Stoj, Mitja! Trudna sem, pila bi rada, položi me na zemljo.«

Mitja jo je položil na travo. Tamara je silno bleda in mrzel pot ji obliva čelo, lica in roke. Svojo glavo sklanja zdaj na desno, zdaj na levo ter se trga v hudih bolečinah. Fant nič več ne ve, kaj naj stori.

»Pij še malo...«
 In počasi vlija vodo iz posode med njene oblede ustnice. Tamara popije nekaj požirkov, nato pa zavzdihne in se obrne na drugo stran.

»Tako mi je bolje,« pravi in pogleda z bolečnim pogledom prijatelja; »tukaj hočem ostati in zaspati, zelo sem utrujena. Pojdi po mojo mater. Tukaj se dobro počutim, zelo dobro.«

Deklica je zaprla oči bleda in onemogla. Mitja ni vedel, kaj naj stori. Pot do vasi je še dolga, toda deklico je treba na vsak način spraviti domov in jo ozdraviti od strupa. Treba bi bilo zato dobiti konja ali pa vsaj kakšen ročni vozček.

Povrnil se je s pogledom zopet k deklici, ki zdaj ni več jokala.

»Tamara, ali nočeš, da bi te jaz nesel?«
 »Ne, pusti me tukaj zaspati, Mitja!«

In znova je zajokala, kajti Mitja jo je hotel na vsak način dvigniti.

Tedaj se deček spomni, da je v bližini gozdarska kočica, ki more nuditi zasilno prebivališče.

»Hočem, da tam prespiš,« zamrmra in vzame Tamara v roke, »pojdi in se odpočij v bližnji kočici: tam me boš počakala, dokler se ne vrnem.«

žiču ranjeno nogo. Tamara se popolnoma prepusti njegovi oskrbi in z zaprtimi očmi sledi njegovim skrbljivim rokam.

Ko vidi, da se je popolnoma umirila, jo pusti samo in ji naroča:

»Spi v miru, jaz se bom vrnil v kratkem. Ne premikaj se in ne imej strahu. Ali me razumeš, Tamarica?«

Mala mu odgovori samo z lahnm nasmehom; nato zaokrene glavo in zdi se, da nasmehava takoj zaspati.

Mitja se potihno oddalji proti vratom, jo pogleda še enkrat in hkrati s pogledom zdvomi, ali bi jo pustil samo ali ne. Toda takoj se odloči: spusti se v tem skoki gozd proti najbližji pristavi.

IV.

Mitja je zares pripraven za rane, ki jih zadane kakšji pik: Tamara se tega domisli v dremavici, ki jo tako sladko preveva. Ne čuti bolečine na nogi, ki je pordečila in jo žge, in se ji zahoče, da bi na tem ležišču ostala za dolgo časa, ne da bi spregovorila kako besedo in ne da bi se ganila; njene želje se polagoma mešajo druga z drugo in ji uhajajo iz misli.

Za koliko časa jo je Mitja zapustil?... Ali so pretekle te minute ali že ure?... Deklica tega ne bi mogla povedati... Sicer jo pa prav malo briga, ker se ji dobro godi v tej odrevenelosti...

Medtem zasliši v polsnu odmev nekkih korakov... morda je potrebno, da se popolnoma zbudi in vstane... Toda Tamari se zazdi, da ne bi mogla odpreti niti oči: tako utrujena je. K sreči jo bo Mitja odnesel proč brez vsakih besed — čuti, da jo je nekdo prav narahlo dvignil od tal in da leži na njegovih močnih rokah... končno jo kar nenadoma prenesejo v hitri boji na drug kraj...

»Mitja!« sprauje mala. »Dejal mi je, naj ga počakam. Kam je šel Mitja?«
 Neznanec jo je prekinil.

»Mitja sam mi je naročil... Prosil me je, naj te grem poiskat, ker imam tukaj v bližini konja, in te morem hitreje kot on spraviti v vas, kamor bo potem prišel peš.«

»Ah, kako vesela sem, da bom hitro prišla!« vzkljove deklica.

»Ali znaš jezdit?«

Ce znaš? Ne pozna je, ta neznanec, ko ji zastavi tako vprašanje, njej neustrašeni, mali amazonki iz Vladi-Kaleja?... Gotovo ni iz teh krajev!

Hitro potovanje na konju ji utrga z usten nasmech: toda utrujenost jo premaga in ob enakomernem udarjanju kopit zapre oči.

Konj leti hitro preko polj...

Pr eden je Tamara zaprla oči, je opazila, da ima neznanec na pasu pripeto veliko torbo iz usnja, kakršno nosijo potujoči trgovci, in ta malenkost jo spomni na to, da je ta neznanec morda tisti človek, od katerega ji je njen oče kupil verižico, svilenko blago in blesteč pas...

Deklica si ne dela veliko skrbi s tem, kaj bo še prišlo, in ne ve, kje se nahaja. Toda zakaj se tako nenadoma ustavi in zakaj govori njej neznan glas?

Cuti, da so jo položili na neko odejo: zazdi se ji, da je nekje na dnu neke vreče... Ali je zares ona ali pa le vreča, ki jo tako visoko dvigajo?... In nato še tak nenaden sunek... končno pa spet konjski galop...

Tamara se ne trudi več, da bi razumela, ker preveč trdno spi. Misli le, da je na konju in da se vrača domov... lepa stvar bo to, ker se ranjena noga ponovno nekam zadeva, in jo spet boli...

Kako ji ugaja ta hitrost! Niti ne čuti ne, kako se veter poigrava z njenimi lasmi... preveč je zavita in tako trdno prevezana, da se ne more niti malo ganiti... Prav gotovo ne bo nikamor padla...

Ali bo kmalu prišla k mami? Preveč trdno spi, da bi mogla spraviti na dan to vprašanje. — In končno: ali je to kaj važno? Tako ji je čisto dobrro, posebno še, ker konj tako prijetno hitro drvi čez polja.

»Jezdec, kako se imenuje troj konj?« sprauje deklica v polsnu. »Moj se bo imenoval Tapla... ker... ker...«

Nihče ji ne odgovori. Sicer se pa niti ona sama ne spominja, kaj je mislila vprašati in povedati, niti ne more slediti hitremu konjskemu topotanju: v zmedenosti misli, ki se ji podijo po glavi, se ne more domisliti ničesar več.

Nesrečnica ne ve, da se je približala noč, da je že daleč proč od rojstne vasi, da ceste, stezice, gozdovi in kočje kar požirajo nagli konjski skoki... Nedoločne misli ima o tem, da je ta dir strašen in vrtoglav: prav gotovo jo je Mitja posadil na sedlo in jo sedaj pelje domov.

Tamara sliši žvenketanje ostrog, ropot orožja, pesmi vojakov in zdi se ji, da je spet na turnirju: zadovoljna je.

V.

Tinatina hodi zem ter tja po hiši in nadzoruje delo; vsaj desetkrat je že stopila na prog in za hip pogledala po cesti, po kateri mora Mitja pripeljati deklico. Irakli je odšel po opravkih v gore in ga štirinajst dni ne bo domov... V hiši je ta večer žalostno. Precej pozno je že: čredo se od vseh strani vračajo v hleve.

Tinatina se vrne v hišo, da bi pripravila večerjo; nato stopi spet na prag, da bi pogledala, ali že prihaja hčerka. Njena čreda se že vrača domov, toda pastirja ni videti... Čaka in čaka... nato sprauje tu in tam: nihče je ni videl.

Toda zakaj je Mitja zapustil čredo? Kaj se je zgodilo?

Nato spet opazuje vzdolž po cesti... Ker nima več moči, da bi še vztrajala doma, si ogne šal, odide s doma in se napoti po stezici, ki vodi proti pašniku; podviza se, ker je precej daleč.

Tinatina odide z doma proti pašniku.

Ko pride tja, vidi, da ni na pašniku nikogar: Mitja je gotovo odšel po bližnji proti domu... Kljub temu nadaljuje Tinatina pot in pride do skupine dreves, kjer je Mitja streljal z lokom. Tukaj se prestrašena ustavi, vidi nekaj pušice in lok; vidi tudi obe Tamarini porananci in košarico... (Nadaljevanje sledi.)

IZ RAZNIH KRAJEV

Novo mesto. Knjige po 5 lir iz »Slovenčeve knjižnice« dobite v novomeški podružnici »Slovenec« v Krajčevi hiši. Zdaj je na razpolago I. knjiga, krasna povest »Trop brez zvoncev« in II. knjiga »Marianna Siraec«, prelepa povest »Sardinskih gora o ljubezni premožne deklice in razbojnika. Pohitite za nakupom, dokler je še knjig na zalogi. Za majhen denar si lahko napravite domačo knjižnico, ki bo imela stalno vrednost. Za zimске nedelje imate z dobrimi knjigami dovolj razvedrila in zabave.

Št. Vid pri Stični. Naročnike vseh naših listov iz vse šentiviške fare — tudi iz Muljavškega kofa — obveščamo, da še vedno lahko naročite in plačajo »Slovenčeve koledarje« pri našem zastopniku Hrenu Francu iz Št. Vide. Pri njem lahko naročate in plačujete tudi naročnino za vse naše liste. Knjige »Slovenčeve knjižnice«, kolikor jih je že izšlo, boste prav tako dobili pri njem.

Št. Peter pri Novem mestu. Te dni je zapel mrtvaški zvon 72letni Neži Jeršin iz Jevš. Naj v miru počivala — Trgatev je končana. Vinski pridelek je različen. Romarska cerkev na Trski gori je umetniško prenovljena. Novomeški slikar in pleskar g. Viktor Tomazin je delo pri cerkvi mojstrsko dovršil. — V noči 10. avgusta zvečer so pogorele delavske barake ter zasilna pisarna uprave pri rudniku v Otoškem borštu. — Zepustil nas je g. kaplan Gnajlovec Franc. Na njegovo mesto pride g. kaplan Pahulica iz Črnomlja.

Prva knjiga »Slovenčeve knjižnice« — prekrasna lovska povest »Trop brez zvoncev« (spisal Janez Jalen) je že izšla — velja samo 5 lir.

Št. Jernej. Nabavna in prodajalna zadruga je v izložbenih oknih svoje poslovalnice priredila okusno opremljeno razstavo sadja in poljskih pridelkov, ki so jih pridelali zadrugi člani in pleterški samostan. Naj bi zelo poučna razstava pripomogla k še zvestejemu sodelovanju šentjernejških kmetov z zadrugo.

Dolenja vas pri Ribnici. 32 letni Kozina Ludvik je nakladal v gozdu hlode na voz. Pri tem se mu je težek hlod sprožil na nogo in mu jo zlomil.

Ribnica. Nov oltar Marije Pomagaj bodo postavili v spomin na te čase v dekanijski cerkvi v Ribnici. Blagoslovitev oltarja s sliko, krasno delo slikarja prof. Staneta Kregarja, bo enkrat v novembru. Oltar po načrtu arhitekta Vurnika bo v popolnoma domačem slogu.

Z Dolenjske. V noči od one sobote na nedeljo je skoraj po vsej Dolenjski divjalo neurje z grmenjem in treskanjem. Temeonica je prestopila bregove in poplavlila travnike in polja med Radohovo vasio in št. Lovrencem. Vodnjaki so se napolnili.

Mali Osojnik pri Turjaku. V noči od one sobote na nedeljo so neznan tatovi odnesli 70 kg težkega prašica iz svinjaka posestnika Ivana Kaplana. Zunaj vasi so žival zaklali, razsekali in odnesli neznanu kam.

Zabja vas pri Novem mestu. Milan Malnar in Marjan Drenovec sta se hudo opekla, ker sta preblizu gledala, kako gori smodnik. Ili sta morala v bolnišnico.

Planina pri Rakeku. Velik kozolec je zgorel v Planini pri Rakeku Mariji Urbasovi. Škoda je precejšnja, saj je zgorelo nad 100 kvintalov sena in slame, ves fižol, kosilni stroj, vevnik, plugi, vozovi in drugo gospodarsko orodje. Škoda je cenjena nad 70.000 lir. — Skoraj istočasno je uničil požar tudi kozolec Jožeta Matičiča. Zgorelo je vse seno, slama, fižol, vozovi in orodje. Škoda je velika.

Kočevo. Zadnje čase je pri nas veliko povpraševanje za delavce. Tako je Okrajni namestitveni urad v Kočevju opozoril vse občinske namestitvene urade, katera podjetja potrebujejo delavce. Tako potrebuje gozdna industrija Giovanni Biosi, Cagliari-Sardinija 100 drvarjev in oglarjev. Delovni in plačilni pogoji: približni zaslužek bi znašal 23 lir za vsakih 100 kg produciranega oglja, za delo na »slabih mestih« se 2 liri več za vsakih 100 kg. Če se oglje samo že in nato očisti in spravi v vreče, znaša plača po 11,50 lir za vsakih 100 kg. Poleg

plače priznava tvrdka še rane nagrade in doklade. Po navedbah bi zaslužil delavec pri osem-mesečnem sezonskem delu, ako bi vsaka skupina po 5 mož producirala skupno 2000 kvintalov oglja, 10.000 lir poleg bonitet in pravic, ki jim pritičejo. — Šumska uprava v Kočevju potrebuje 30 oglarjev in drvarjev. Delovni in plačilni pogoji: dnevni zaslužek od 30—40 lir. — Lesna trgovina Franc Šumi v Koprivniku potrebuje okrog 30 sekačev. Pri sekanju drv za kurjavo plača 10 lir od kubičnega metra, sekanju lesa za celulozo 15 lir in sekanju hlobov 10 lir. Tvrdka bo nabavila slanine po maksimalni ceni, prav tako koruzno moko. Prav tako išče delavce podjetje inž. Dukič v Kočevju, rudnik v Kočevju in tudi kamnolom.

Kragujevac v Srbiji. Slovencev nas je tu precej. Mnogo jih je bilo že prej tu, pa tudi novih nas je čedna skupina. Precej smo se razbili, ker so nas razmetili po okoljskih vaseh, saj so nekateri po 25 in po 30 km daleč na deželi. Razmere so zelo različne, kakor pač kdo naleti na ljudi. Nekateri so boljši, drugi slabši, saj je povsod tako. Po mestu so si mnogi poiskali vsaj zasilne službe, nekateri so nastavljeni. Prepričani smo, če hujših razmer ne bo, da bomo nekako preribalj naprej, živeža tu zmanjkalo ne bo, samo če bomo imeli kaj v žepu, pa bo šlo. — V naši cerkvi se počutimo zelo domače. Slovenski duhovnik, slovenska pridiga, slovenske molitve. Tako lepo, domače to zveni. Skoraj pozabimo na hip, da smo daleč na tujem. Cerkev ni velika, preurejena stanovanjska hiša, a je kar prijetna. — Ono nedeljo smo imeli v cerkvi prav lepo slovesnost, ki je ne bomo kmalu pozabili. Blagoslovili smo krasno sliko Marije Pomagaj z Brezji. Vsa slovesnost je bila s tremi duhovniki in cerkev je bila nabitno polna. — Jesen je prišla, tista lepa uspavajoča, ko vsak zbira in se pripravlja za svoj domek. Kakor bomo pač mogli, tako pa bomo. Veseli smo, da živimo in da imamo v svojih srcih neomajno vero v same sebe in ne nazadnje v Boga, ki Kranjca ne zapusti.

Boh. Bistrica. Pri nas se letos zelo pečamo z nabiranjem zdravilnih zelišč. Nabrali smo okrog 2000 kg arnike, 1000 kg planinskega mahu, 1000 kg encijanovih korenin in še razna druga zdravilna zelišča v približni skupni teži 5500 kg.

Št. Janž-rudnik. Pri nas je na novo urejen vlakovni promet. Potniški vlaki, ki so odselej vozili do postaje Mokronog-Bistrica, vozijo odselej iz Trebnjega do postaje št. Janž-rudnik. Ti vlaki se ustavljajo tudi na postajah Pijavice in Tržišče.

Kamnik. Tu je umrl starosta slovenskih sodnikov dvorni svetnik g. Julij Polec. V zadnjih letih je živel pri svojem sinu zdravniku dr. Juliju Polcu. V Ljubljani zapušta pokojnik sina, splošno spoštovanega vseučiliškega profesorja dr. Janka Polca. Zaslužnemu pokojniku naj sveti večni luč. Preostale pa tolaži Bog!

Judov diamant

Neki bogat jud, ki je imel zraven sebe revnega soseda, je zvedel od vedeževalca, da bo nekoč vse njegovo bogastvo prešlo v roke revnega soseda. To prerokovanje je tako vznemirilo juda, da je prodal vse svoje imetje ter si z denarjem kupil velik diamant, ki ga je skril in dobro zašil v svoj turban.

»Odlodil mi ga moj sosed brez dvoma ne bo mogel odnesti,« si je rekel.

Nekaj časa za tem se je ta skoporiti jud vozil po morju. Naenkrat vstane močan veter, mu dvigne turban z glave ter ga vrže v valove.

»Potrpimolek pravi. «Res sem izgubil diamant, toda vendar ga ne bo imel tvoj sosed.«

Nekaj dni zatem se revni sosed poda na trg ter kupi ribo. Doma jo odpre ter najde v njej velik judov diamant. Tako se je uresničilo prerokovanje.

Mrtvaška luč v jezeru. Pri Salu ob Gardskem jezeru je zavozil neki avtomobil v prekop in utonil. Z njim so utonili tudi štiri potniki, ki so bili v vozilu. Ponoči je šel mimo prekopa nočni čuvaj. Skozi vodo je prosevala čudna svetloba. Šel je po reševalca in kmalu so potegnili avtomobil iz jezera. Svetilke ponesrečenega avtomobila so še vedno gorele.

Na Kitajskem žive pajki, veliki kakor dlan odraslega človeka. Niso človeku nevarni.

V prvem razredu so prišli do črke »m«. Učitelj bi rad vbil v glavice glas »m« in vprašuje po besedah, ki se začnejo a to črko. Oglasijo se Jožek: »Mačka.« — »Dobro, Jožeki! No in ti, Pepček?« — Pepček: »Maček.«

Jesen v Brdih

Pesem naša valovi, kakor Brda naša, polna žarke je moči, kot rebula naša.

(Grivški.)

Izza Sv. Gore so se razlili sončni žarki in dramili rosno jutro v svetel, čist dan. Radovedno je sonce iskalo po vinogradih še zamudnike vendime. Toda grozdje je spravljeno v velikih čebrih po kleteh, kjer že diši vsepovsod po sladkem moštu.

Na tnalu pri Mavričevih je vse v neredu. Vsevprek ležijo koši, brente, cajne in sodi. Toliko je dela v teh dneh, da ni misliti na pospravljanje.

Milena in Zorka sta že pred soncem v hlevu, kjer ju krave težko čakajo. Urno pomolzeza Sivko in Belko, da bo mleko čimprej toplo za zajtrk. Mama je tudi že pokonci in pristavlja ob ognju krompir, ki ga bo dobro zabelila s špohom, da bodo sinovi pojužinali, preden pojdejo na pot. Danes gredo v Krmin z vozovi, polnimi sladke rebule. Pot je strma in bo treba velike pažnje, da ne bo nesreče, ko tukrat, kadar je zavora odpovedala in so sodi skoraj pokopali Mirka pod seboj. Oče je vse še enkrat skrbno pregledal. Verige so trdne, sodi dobro med seboj povezani in fantje lahko z veseljem pokanjem biča odpeljejo v dolino. Kako bi tudi ne bili veseli! Z rebulo pride denar v hišo in mati Skrb zapusti za nekaj mesecev skoraj vsako hišo v Brdih.

Milena in Zorka sta še mladi in polni življenja. Vse trte po vinogradih so že obrane, le njiu latnik pred hišo, ki je že vsa v soncu, še lovi žarke, da bo to grozdje veliko slajše od drugega. Latnik jima je prepustil stari oče, da bosta imeli kaj za v šrambo za zimo. Na kušči že visijo veliki rači grozdi. To grozdje je povezano z vejicami in listi trte. Ono z latnika pride na slamnate picone, da bosta lahko gostom postregli z njim, kajti Mavričeva hiša je gostoljubna. Vsako jesen prihajajo številni znanci in sorodniki in si odnesejo spomin na vendimo. Vsak gost odide s steklenico rebule, račem grozdi, penčanami češpljami in zlahkajnim kostanjem. Kako je tiste dni pri Mavričevih lep! Sonce se že posavlja in zgublja v Furlansko nižino, a ločitev je težka od mize, polne naravnih dobrot. Pesem in šala se vrstita, saj kdor pozna Brica, ve, da je vesel, čeprav mu trdo življenje večkrat ubija po naravi prekipevajoči značaj. Se stari oče prepeva svojo priljubljeno pesem: »Konjički škripljajo, ker voz jo težko...«

Popoldne se pripelje teta Roza izpod Krasa. Vsi jo že težko pričakujejo, ker jim bo prinesla obilo novic iz doline. Kljub velikemu delu je bil Oskar predvčerajšnjim na lovu in prinesel Zorki in Mileni lepega zajca. Dorče je šel pa po kostanj tja pod Kožbano. Teto Roza morajo lepo pogostiti, ker jo imajo vsi radi.

Proti večeru se zasliši vriskanje in petje voznikov, ki prihajajo iz Krmina. Doma hitijo s pripravljanim večerje. Milena meša polento in Zorka hiti s pogrinjanjem mize. Vsi se že veselo okusnega zajca s polento. Vozniki so že na vrhu, že na dvorišču. Zivina je trudna in potrebna krme in počitka. Dorče jo odpelje v hlev, fante pa veselo pozdravlja družina. Razveselili so se tete Roze, kajti ona ne sme manjkati pri Mavričevih ob veselih dneh!

Polenta je zadišala, rebula je že na mizi in tudi kostanj je pečen. Vsepovsod veselo razpoloženo. Zorka je postregla z zajcem in oče je natočil zlate rebule ter se zahvalil Bogu, da je tudi letošnja jesen tako bogato obdarila vinograde in polje.

Čeprav vsi vedo, da se je mati Skrb le za kratek čas poslovila od hiš, so vendar veselo razpoloženi, ker je v Brdih jesen in z njo pač najlepši čas: vendima.

Le imajte drugi vsi vsega, kar želite, samo, da nam pesmice in tritice pustite. (Grivški.)

Edmund de Amicis

OD APENINOV DO AND

Dospel je do drugega križišča. Pogledal je na tablico, kjer je bilo napisano ime ulice in obstal kakor pribit. Bila je ulica de los Artes. Prva številka na oglju je bila 117. Bratrančeva trgovina je morala biti na številki 175. Še bolj je pospešil korak. Tekel je. Pri številki 171 se je moral ustaviti, ker mu je že skoraj pošla sapa.

»Mati moja! mati moja!« je ponavljal sam pri sebi. »Ali je res, da te bom kmalu videl?«

Stekel je še naprej in dospel do male trgovine. Bila je tista, katero je iskal. Približal se je vratom. Zagledal je neko žensko s sivimi lasmi in očali.

»Kaj hočeš, deček?« ga je vprašala v španščini.

»Ali ni to trgovina Franca Merellija?« je dejal deček. Bil je tako upehan in razburjen, da je komaj mogel spraviti vprašanje na dan.

»Franc Merelli je umrl«, je dejala ženska v italijanščini.

Dečku se je zdelo, kakor da ga je nekdo udaril po glavi.

»Kdaj pa je umrl?«

»Že pred nekaj meseci.« je odgovorila ženska.

»Kupčija mu je šla slabo in zbežal je. Govori se da je šel v Bahio in je tam že čez nekaj dni umrl. Trgovina pa je moja.«

Deček je prebledel. Čez hip pa se je zbral in dejal:

»Merelli je poznal mojo mater. Moja mati je služila tukaj, pri družini Mequinez. Samo on bi mi mogel povedati, kje je. Prišel sem v Ameriko iskat svojo mater. Merelli ji je pošiljal naša pisma. Na vsak način moram najti svojo mater.«

»Ubogí deček,« je dejala ženska. »Res ne vem, kje bi jo mogel najti. Toda čakaj, vprašala bom dečka na dvorišču. On je poznal fanta, ki je opravljal za Merellija razna pota. Mogoče ti bo znal kaj povedati.«

Odšla je na drugi konec trgovine in poklicala dečka, ki je takoj pritekkel.

»Ali se spominjaš,« ga je vprašala, »da je Merellijev vajenec kdaj nesel kakšno pismo neki služkinji iz Genove, ki je služila pri neki domači družini.«

»K gospodu Mequinezu,« je odvrnil deček, »da gospa, žel je včasih. Družina je stanovala na koncu te ulice.«

»Oh, gospal prav lepa vam hvala!« je vzkliknil Marko. »Povej mi številko! — Ali je ne veš? — Pridi z menoj... hitro... Imam še nekaj denarja.«

Njegova prošnja je bila tako goreča, da se deček ni dolgo pomišljal.

»Pojdiva!« je dejal in hitrih korakov zapustil trgovino.

Skoraj stekla sta po cesti. Brez besed sta dospela do konca ulice in se za hip ustavila pred majhno belo hišico, obdano z železno ograjo. Za ograjo je bilo majhno dvorišče, polno cvetlic v lončkih. Marko je potegnul za zvonec.

Neka gospodična je prišla k vratom.

»Ali stanuje tukaj družina Mequinez?« je pogumno vprašal deček.

»Stanovala je poprej,« je odgovorila gospodična v italijanščini s španekim naglasom. »Sedaj stanujemo mi, Zeballos.«

»In kam je šla družina Mequinez?« je vprašal Marko a srce mu je začelo hitreje utripati.

»Šli so v Kordovo.«

»V Kordovo!« je vzkliknil Marko. »Kje je Kordovo? In služkinja, ki je bila pri njih? Bila je moja mati! Služkinja je bila moja mati! Ali so odvedli s seboj tudi mojo mater?«

Gospodična ga je pogledala in dejala:

»Ne vem, Mogoče pa bo vedel moj oče. On jih je spoznal, ko so odpotovali. Počakajte trenutek.«

Legnila je in se kmalu vrnila v družbi nekega gospoda, ki je bil visoke postave in imel dolgo sivo brado. Ta je nekaj časa pozorno gledal ljubkega dečka s plavimi lasmi in orlovskim nosom in ga nato vprašal v slabi italijanščini:

»Ali je tvoja mati iz Genove?«

Marko je prikimal.

»Služkinja iz Genove je šla z njimi. To vem zelo gotovo.«

»In kam so šli?«

5

»V Kordovo.«

Deček je vzdihnil. Nato je dejal odločno:

»Odšel bom torej v Kordovo.«

»Ubogí malček!« je vzkliknil gospod. »Kordova je več sto milj od tu.«

Deček je postal smrtnobled. Z roko se je prijel za ograjo, da bi ne omahnil.

Gospodu se je deček zasmilil. Odprl je vrata in dejal:

»Pridi nekoliko v hišo. Videli bomo, kaj se da narediti.«

Odvedel ga je s seboj, ga posadil k mizi in tudi sam sedel niemu nasproti. Pozorno je poslušal dečkovo zgodbo in nato nekaj časa zamišljeno molčal. Čez nekaj časa ga je vprašal:

»Nimam denarja, kajne?«

»Imam še... malo,« je odvrnil Marko.

Gospod se je zopet zamislil. Stopil je k pisalni mizi, napisal kratko pismo, ga zaprl in podal dečku rekoč:

»Poslušaj, Italijanček. Pojdi s tem pismom v Boko. Je to majhno napol genovsko mesto, komej dve uri hoda od tukaj. Vsakdo ti bo znal pokazati pot. Pojdi tja in poišči gospoda, na katerega je naslovljeno to pismo. On te bo odposlal jutri v mesto Rosario in te bo tam priporočil komu, ki ti bo pomagal najprej do Kordove, kjer bo našel družino Mequinez in z njim svojo mater. Za sedaj pa vzemi to.« To reki mu je dal nekaj lir. »Pojdi in bodi pogumen. Tukaj bo našel povsod rojake, ki te gotovo ne bodo zapustili. Adios!«

»Hvala!« je dejal deček.

Ničesar drugega ni mogel reči. Zapustil je hišo, poslovil se od svojega malega vodnika in s počasnim korakom odšel proti Boki. Žalost je napolnjevala njegovo srce, ko je zapuščal mesto, v katero je dospel s tako rožnatimi upi.

Bil je tako utrujen, zbehan in obupan, da se je vse, kar se mu je zgodilo od tega trenutka pa do naslednjega večera ostalo v spominu, kot da so to bile le mrzlične sanje. Ponoči je spal v neki mali sobici v Boki, skupaj z nekim nosačem. Ves naslednji dan je sedel na kupu hlodov poleg morja in kakor v sanjah gledal ogromno število ladij in čolnov pred seboj. O mraku se je znašel na neki veliki jadrnici, natovljeni s sadjem, ki je odhajala v mesto Rosario. Veslači in krmar so bili vsi iz Genove. Bližina ljudi iz njegove domovine in tako dražo mu narečje je vilo v dušo ubogega dečka nekoliko tolažbe in novega poguma.

Odrinili so. Potovanje je trajalo tri dni in štiri noči. Mali potnik se je neprestano moral čuditi. Tri dni in štiri noči po oni čudoviti reki Parana, v primeri s katero je reka Po le neznamen potok in katere tok je dolg štirikrat toliko kot vsa Italija. Jadrnica je plula le počasi navzgor, ker je bil tok reke zelo močan. Plula je med dolgimi otoki, kjer so nekoč prebivale kače in tigri, ki pa so bili sedaj pokriti z oranžnimi nasadi in so se zdeli kakor plavajoči gozdovi. Plula je skozi ozke kanale, iz katerih se je zdela, da ne bo mogla več iziti. Nato se je reka zopet razširila in je bila podobna velikim mirnim jezerom. Potem so se znova vrstili otoki in ozki kanali. Vseprovod je vladala globoka tišina. Na mnogih krajih je obrežje bilo tako zapuščeno, da se je zdelo kot da je ta jadrnica prva, ki plave ob njem.

Čim dalje je trajala pot, toliko bolj je Marko postajal nemiren in zbehan. Zdela se mu je, da je njegova mati neke ob izviru te velikanske reke in da bo potovanje trajalo še cela leta. Dvakrat na dan je s mornarji jedel kruh in suho meso. Ker je bil vedno tako žalosten, so ga ti pustili pri miru in le redkokdaj ga je kdo nagovoril. Ponoči je spal na palubi in mnogokrat se je nenadoma zbudil. Ves začuden je gledal okrog sebe. Bleda lunina svetloba je razsvetljevala vsa okolico. Tedaj mu je začelo srce močnejše utripati.

»Kordova,« je ponavljal, »Kordova!«

Zdela se mu je, da je to ime nekega skrivnostnega mesta, o kakršnih je čital v pravljicah. In še druge misli so se mu vzbujale.

»Moja mati se je vozila tod,« si je dejal. »Videla je te otoke, to obrežje in tedaj se mu pokrajina ni zdela več tako tuja in tako samotna. Saj jo je gledala njegova mati. Njen pogled je počival na teh otokih, na teh bregovih, na tej širni reki.«

Eden izmed mornarjev je začel prepevati. Zdela se mu je, da slíši mater, ko je prepevala ob njegovi postelji, ko je bil še majhen. Mornarjeva pesem ga je tako ganila, da je začel jokati. Mornar je prekinil pesem in mu zaklical:

»Pogum! Pogum malí Vraga! Genovčani potujejo po vsem svetu, ne da bi kdaj izgubili pogum.«

Te besede so dečku vrnile pogum. Pomosno je dvignil glavo in udaril s pestjo po krmilu.

»Res je,« je dejal sam pri sebi: »Čemu bi postal malodušen? Tudi, če bi moral prepotovati ves svet, če bi moral potovati leta in leta, če bi moral prehoditi na stotine milj peš, ne bom odnehal. Ne bom se ustavil, dokler ne najdem svoje matere. In če bi se pri tem moral popolnoma umičiti, tudi če bi mrtev padel k njenim nogam! Samo da jo bom videl še enkrat! Pogum!«

Bil je zopet poln poguma in odločnosti, ko je nekega jutra jadrnica prispela v pristanišče mesta Rosario in pristala sredi med neštetiimi ladjami, ki so prispеле semkaj iz raznih krajev.

Nekoliko pozneje je že krenil proti mestu, da čim prej poišče gospoda, za katerega mu je njegov zaščitnik v Boki dal priporočilno pismo. Ko je vstopil v mesto, se mu je zdela, da ga že pozna. Iste dolge in ravne ulice, kakor v Buenos Airesu, iste male bele hišice, nad njimi pa gosta mreža telefonskih in telegrafskih žic, da se je zdela, kakor da je vse mesto pokrito s pajkovo mrežo. Sum množice ter ropot konj in voz ga je skoraj omamil. Zdela se mu je, da se je vrnil v Buenos Aires in da mora zopet poiskati očetovega bratranca. Več kot eno uro je taval po mestu in je imel vtis, kakor da se vrača vedno na isti kraj.

»Kaj hočeš?«

Po večkratnem spraševanju se mu je končno posrečilo najti ulico in hišo, kjer je stanoval njegov novi zaščitnik. Pozvonil je. Prišel mu je odpirat nek zastaven mož s plavimi lasmi in z neprijaznim obrazom. Vprašal ga je s tujim naglasom:

Deček mu je povedal ime gospoda, katerega je iskal.

»Gospodar,« je dejal mož, ki je očitvidno bil upravitelj, »je odšel snoči z vso družino v Buenos Aires.«

Marko je obstal kakor okamenel. Čez nekaj časa je zajecjal:

»Toda jaz... nimam nikogar tukaj! Sam sem.«

Pokazal je pismo. Upravitelj ga je odprl in prečital. Nato je dejal z neprijaznim glasom:

»Ne vem, kaj naj z njim počnem. Dal mu ga bom, ko se vrne čez mesec dni.«

»Toda jaz sem sam in v stiski!« je proseče vzkliknil deček.

»Kaj me brigal« je dejal oni. »Saj je tukaj že več kot preveč razčapancev.«

Pri teh besedah mu je zaprl vrata na obraz. Ubogí deček se ni mogel niti ganiti.

Precej časa je minilo, preden se je popolnoma zavedel svojega položaja. Počasi se je obrnil ter vso zbehan in obupan krenil na cesto. Kaj na sedaj stori? Kam naj se obrne? Od mesta Rosario do Kordove je bilo treba voziti se ves dan z vlakom. On pa je imel samo še nekaj lir. Komaj bo imel zadoosti, da si še enkrat kupi kosilo. Kje naj dobi denar za pot? Saj bi lahko delal. Toda kje naj najde delo? Koga naj prosi zanj? Ali naj gre prosjati? Ne, tega nikoli ne bo storil! Da bi ga napodili, da bi ga sramotili in ponižali, kakor se mu je to pravkar zgodilo... Nel Tisočkrat rajši umretil!

Prevzet od teh misli in ob pogledu na brezkončno cesto, po kateri je stopal, ga je znova zapustil ves pogum. Spustil je nahrbtnik na tla, sedel nanj, se naslonil s hrbtom ob zid in si pokrtil obraz z rokama. Ni mogel jokati; tudi misliti ni mogel več.

Mimoidoč so se spotikali ob njega. Vozovi so s silnim topotom vozili mimo. Nekaj dečkov se je ustavilo poleg njega in ga gledalo. On pa se ni ganil.

Nenadoma pa ga je zdrnil nekdo, ki mu je dejal z lombardskim naglasom:

»Kaj ti je, deček?«

Dvignil je glavo in pogledal. Hipoma pa je skočil pokonci in vzkliknil ves začuden:

»Vi tukaj?«

Bil je oni kmet iz Lombardije, s katerim se je spoznal na parniku, na poti iz Evrope.

(Nadaljevanje prih.)

Zenski svet..

Mati

Francoski poslanec Pagés de l'Ariège, ki se je mnogo udejstvoval za časa Ludvika Filipa, je živel v Toulousen s svojo materjo.

Nekega dne je bila v njegovi hiši pojedina. Razgovor pri mizi je bil zelo živahen. 50 letni poslanec se je v razgovoru precej razgrel in izustil nekaj nedostojnih besed, ki bi pa v današnji dobi ne vzbudile nobene pozornosti.

Njegova 80 letna mati, ki je sedela njemu siva in dejala:

nasproti, pa se je dvignila, strogo pogledala »Ne spodobi se, da tako govoriš v moji prisotnosti. Odstrani se!«

Molče je poslanec vstal in odšel iz dvorane. Vsi gostje so bili silno presenečeni, vendar pa so morali občudovati mater in sina.

Nova obleka

Neka gospa, ki se je smatrala za dobro katoličanko, je šla obiskovat reveže v svojem okolju.

Vstopila je v neko stanovanje, kjer je ležalo bolno dekle. Njene črno obrobljene oči, njen shujšani in smrtno blede obraz, njeno neprestano kašljanje je izdajalo, da ne bo dolgo več trpela.

S prijaznim smehljajem se je približala gospa postelji in prišla bolnico za roko.

»Kje ste se neki tako prehladili?« jo je vprašala.

»Oh, gospa!« je namesto nje odgovorila njena mati. »Ubogi otrok ni sam kriv svoje bolezn. Šivilja je in sedaj, ko je največ dela, je morala delati vsak dan od 7 jutraj pa do 11 zvečer. Preslabotna je, da bi takšen napor mogla dolgo prenašati.«

»Toda, zakaj ni odklonila dela, kolikor ga ni zmogla?«

»Ah! Lahko je to reči! Kaj pa zaslužek? S čim naj živimo?«

Obriala si je oči, nato pa je nadaljevala:

»Če bi se bila uprla, bi jo bili odločili. Toda kljub vsemu bi bila še vzdržala. Toda prejšnji teden je dospelo nujno naročilo... Strankam je treba na vsak način ustreči... V delavnici je bilo vroče... Dekleta so delala do treh jutraj... Ko se je moja hčerka vračala domov, jo je stresel mráz in naslednji dan ni mogla več vstati... Sedaj se muči tukaj že več kot en teden... Samo smrt jo bo rešila.« je tiho pristavila.

»To je vendar nekaj nezasišane!« je vzkliknila gospa vsa ogorčena. »Ubogo dekle! Ona oseba, ki je s svojo nepočakovanostjo zakrivila to gorje, je vsega obsojanja vredna. Res se lahko košati s to svojo tako nujno potrebno obleko!«

Bolnica pa je iztegnila svojo shujšano roko proti gospej, pokazala na njeno temno modro obleko, se nasmešnila in dejala s komaj slišnim glasom:

»To je tista obleka!«

Vzgoja k poslušnosti

Ako hoče mati, da bo njen otrok ubogljiv, mora že zelo zgodaj začeti z vzgojo v tem smislu. Že ko je otrok še čisto majhen in sam še čisto nič ne razume, mora od njega zahtevati slepo pokorščino. To je silno važno. Kar je v tej dobi zamujenega, je pozneje silno težko nadomestiti. Če se otrok v dobi, ko sam še ni dočesar ne razume, nauči slepo ubogati in svojo voljo popolnoma podvreči materini, mu tudi pozneje ne bo težko ukloniti se volji svojih staršev. Spoznal bo, da mu starši želijo le dobro in da ima le korist od tega, če uboga.

Ko je otrok star tri leta, se začnejo težave. Otroku hoče uveljaviti svojo voljo. Vzgojitelj se tedaj ne sme vznemirjati. Mirnost in gotovost dosežeta mnogo več uspeha. Ni vedno lahko obvladati svojo nepotprežljivost in nevoljo. Toda le to sredstvo vodi do cilja. Prazne grožnje so popolnoma brez pomena. Mnogokrat dosežejo ravno nasprotno uspeh. Otroku kmalu spozna,

da se te grožnje nikoli ne uresničijo in se jih ne boji več. Vzgojitelj zaradi tega mnogo izgubi v otrokovih očeh. Tudi neprestano pridigovanje je brez pomena. Navadno gre mimo otrokovih ušes, kakor šumenje vode.

Boljše je, da otroka malokrat kaznuješ, toda takrat ne sme ostati le pri grožnjah. Saj ni rečeno, da bi moral otroka tepsti. Druge kazni so še bolj učinkovite. Postavi ga v kot, prepovej mu, da bi se šel igrat s tovariši, odzemi mu za nekaj časa priljubljeno igračo ali pri mizi kakšno priljubljeno jed. Pokaži se užaljeno in mu za nekaj časa na videz odtegni svojo ljubezen. To bo otroku mnogo bolj občutil, kakor pa šibo. Spominjam se, da je bila zame najhujša kazen, če sem morala oditi spat brez maminega poljuba in to še takrat, ko sem bila že čisto odrasla dekle.

Če je otrok trmast in jezljiv, mu reci, da je bolan in ga spravi v posteljo. Dolg čas mu bo kmalu pregnal trmo in jezljivost.

Doje moderni obleki, ki se dajo narediti iz starih oblek ali ostankov blaga.

Med štirimi očmi

D. S. Nevoljni ste, ker boče vaša mati vedeti za vsako vašo pot in vas ima pod nadzorstvom. — Vaša mati se dobro zaveda nevarnosti, katere vam v vaših letih grozijo in ki se jih vi niti ne zavedate. Ljubi vas in zato vas hoče obvarovati pred škodljivimi vplivi ceste in družbe. Mnogo več boste pridobili, če se ji popolnoma zaupate, kakor pa, da se nanjo jezite in smatrate za odveč to, kar ji narekuje njena ljubezen.

Potne madeže spraviš iz raznega blaga z zmesjo enega dela amonijaka, dveh delov špirita in treh delov žveplenega etra. S to zmesjo moraš madeže previdno zbrisati.

Iz slamnikov odstraniš potne madeže, če jih namažeš s terpeninovim oljem in pustiš nekaj časa stati. Nato izpereš madež z vodo in milom.

Iz obleke spraviš potne madeže, če jih pokriješ z razdrobljeno kredno, potem s pivnikom in nanj pritisneš vroč likalnik.

DAJ MI SVOJE SRCE Gerely
Jolanka

»Pomislil, zaročila sem se!« je pričela srečno pismo. »Z Lojzetom se poznavam že iz otroških let in če mislim nazaj, se mi zdi, da sva se imela vedno rada. Kako lepo je življenje, če je človek ljubljene in če sam ljubi. Duša se komaj upa dotakniti spomina teh dni. Kako mogočen in velik mora biti vendar Bog, da je ustvaril tako dobrega človeka. Zelim, da bi tudi Ti skoraj našla svojega življenjskega tovariša.«

Zamišljena je Štefka zrla obe pismi: »Dve različni življenjski poti. Lepi sta, če jih ljudje nastopajo s tako velikim zaupanjem, da so našli svoj pravi poklic. Toda zame ni ne prvo ne drugo. Ali je še tretja pot?«

Srečanje z Dragom in obe pismi sta porušili Štefkin notranji mir. V njej je zrastle odpor. Dekleta, ki so se varala v svoji prvi ljubezni, skrbno pazijo, da bi jih kdo vnovič ne prevaril. Marsikateri sklene, da se sploh ne bo poročila. Tudi Štefka je ta dan v svoj dnevnik zapisala: »Odešej bom bolj previdna, ne maram biti kaka junakinja iz romana. Redovnica ne bom, ker nimam poklica. Poročila se tudi ne bom. Pokazati bom, da žena tudi po lastni želji in volji lahko ostane sama. Njeno življenje je tudi tedaj bogato in smotno, če si izven zakona poišče cilj.«

VIII.

Ko je Štefka povedala teti svoj sklep, se je ta prikrito smehljala. Nič se ni čudila, vedela je, da dekleta teh let v svojih čustvenih zaletih padajo iz skrajnosti v skrajnost.

»Ali mi ne verjameš?« je vprašala Štefka, ki je opazila tetin smeh. »S sklepi ne boš usmerila svojega življenja, to bo odločil Bog. Tudi dekle prej ali slej posveti svoje življenje Bogu, družini ali bližnjem. Nekateri zgodaj spoznajo svoj poklic, večini pa se zgodi, kakor tebi. Ne vem, čemu se ti tako muči? — »Še enkrat se ne maram zaljubiti in tudi možila se ne bom!«

»Saj tega ni treba želeti, prišlo bo samo po sebi, brez tvoje volje, mogoče še proti tvojem željam. Ali si zadnjič že naprej sklenila, da se boš v Draga zaljubila?«

Nekdo potrka na vrata. V sobo plane Micka, nečakinja tete Ane. Prišla je kakor vihar in padla teti okoli vratu.

»Bog daj, tetka!« »Le počasi,« se brani Ana. »Rada bi te zopet poljubila, ali se mi upira šminčka na tvojem obrazu.« »Ta trohica šminke, se opravičuje Micka. »Trohica? Pokaži se no!« Teta pri-me za roko Micko in Štefko in ju pelje pred ogledalo. Tu sta ee obraza obeh močno razlikovala. Poleg Štefkinoga živahnega obraza, rožnatih lic in iskrih ee oči je bil Mickin obraz okorna maska, brez izraza. »Saj res,« se je zavzela Micka, danes je malo preveč...«

»Ze delj časa opažam, kako te dobiva naša jara gospoda v oblast. Pred letom si se prvič napudrala. Ker je dobil obraz od pudra preveč enakomerno barvo, si za lice začela uporabljati šminčko. Seveda se blede ustnice niso prilagale barvanemu obrazu. V modo so prišle še oči Japonk, le nekaj potez v očesnih kotih in dobile so poševno lego. Nato si se kotila še las in trepalnic. Tako nakičenemu obrazu se seveda ni prilagalo vedenje preproste Micke. Vse, kar si videla in slišala, si opiješ posnemala. Povej mi, čemu ti je vsega tega treba?«

»Brez tega dekle danes ne dobi moža, jaz pa ee hočem poročiti.« »Kdo ti je povedal, da boš na ta način dobila moža.« — »Sama vidim, ne da bi mi kdo pravil. Nihte se danes ne ozre za skromnim dekletom. Pepelke ee že davno iz mode, tudi princ, ki so svoje izvoljenke poskali pri koritu, ee izumrl.«

»Ubogi otrok, ti imaš malo slabih skušenj.« — »Tudi to imam,« priklama Micka. »Saj veš, da mi je Maks dvoril, naenkrat me je pustil na cedilu, izbral si je nesramno Nušo in ee poročil z njo.«

»Ali sta srečna?« — »Četudi ništa, Nuši se ni treba bati, da bo stara devica in če bi se kotila, ee lahko zopet poroči.«

(Nadaljevanje prihodnjik.)

NAŠI VELIKI MOŽJE

Ignacij Knoblehar, afriški misijonar

»Po deželah tujih narodov je hodil, dobro in hudo med ljudmi je skušal. Njegov spomin ne bo izginil in po njegovem imenu se bo povpraševalo od roda do roda.« (Sir. 39.)

Te besede stoji napisane na spominski plošči našega slavnega rojaka, afriškega misijonarja I. Knobleharja v župnijski cerkvi v Škocjanu na Dolenjskem. Dne 6. julija 1819 ga je zazibala vila rojenica in mu namenila slavno bodočnost. Njegov oče Ignacij in mati Uršula sta poleg tega najstarejšega otroka vzredila še štiri druge otroke, dve hčeri in dva sina. Sedemletnega Ignacija sta poslala v šolo v Kostanjevico in naslednje leto v Celje. Leta 1831 pa so ga dali vpisati na novomeško gimnazijo. O njegovi rani mladosti ne vemo veliko. Njegova dijaška gospodinja ga je opisala kot tihega in zamisljenega dečka. Hrupne tovarišije se je izogibal, rad pa občeval z resnimi ljudmi. V družbi, ki mu je ugajala, je bil zelo ljubezven in celo dovipen. Kar je sklenil in česar se je lotil, zlepa ni izpustil. Vstajal je zjutraj že ob štirih in se pridno učil, ker ni bil izredno nadarjen. Najrajši se je gibal zunaj v prosti naravi, kjer ga je vsaka bilka in vsaka živalca dvigala k njegovemu Stvarniku. Zelo veliko ljubezen je kazal do sv. maše in sv. rožnega venca, ki ga je vsak večer naprej molil. Dobri Bog ga je že v mladosti pripravil na bodoče misijonsko življenje. Ta klic božji je glasneje spregovoril, ko je kot petoletec slišal in videl slavnega misijonarja Barago. Odslej je dnevno prebredel — v mislih — široko morje k pogotom in jim prinašal rešenje za molitvijo in tihimi žrtvami. Nestrpno je čakal, da bi se tudi pri njem izpolnila zapoved: »Pojdi tudi ti tja v moj vinograd!« S tem namenom se je že v ljubljanskem liceju z vsjo vneto molitvijo učenja tujih jezikov. Ljubezen do vzvišenega poklica ga je vedno priganjala k resnemu in vztrajnemu delu.

Z gorečo željo, da bi se vsega dal kot živ dar Gospodu na oltar, je vstopil v ljubljansko bogoslovje. Tukaj mu je zvezda misijonskega poklica še močneje zažarela. Da bi se pa mogel na svoj poklic temeljiteje pripraviti in ga gotoveje doseči, je sklenil iti v Rim na zavod Propagande, kjer se zbirajo bodoči misijonarji. Letos 27. avgusta je minilo ravno sto let, odkar je naš slavni rojak zapustil valovito Dolenjsko in krenil na misijonsko pot. Dne 7. septembra se je poklonil prvak apostolov z vročo prošnjo, naj bi podprl njegove namene. Od groba sv. Petra je šel takoj v zavod Propagande, toda tam ga niso sprejeli. Kaj naj napravi? Brez kruha, brez strehe in brez vseh drugih sredstev... Ignacij ni obupal. Bogoslovje je nadaljeval pri jezuitih, na Propagandi pa obiskoval jezikovne tečaje. Za streho si je moral sam skrbeti, kakor tudi za živež. Iz te stiske ga je rešil tovariš s tem, da mu je preskrbel instrukcijo pri nekaterih družini.

Po končanem solskem letu 1842 je potoval z družino po Evropi. Novembra istega leta se je vrnil v Rim in bil na svoje veliko veselje sprejet v zavod Propagande. Dne 9. marca 1845 pa je bil deležen izredne sveče, svetega mašniškega posvečenja. Veliko veselje zani, pa kljub temu z nemajhno žrtvijo združeno, ker ni mogel med svojimi domačimi uživati tega veselja.

Na predlog rektorja Propagande, poljskega jezuita patra Rylla, je ustanovila Propaganda misijonski vikariat v Osrednji Afriki. Misijonarji v tistih krajih naj bi se lotili zlasti dveh nalog: pokristjanijo naj črnce in odpravijo trgovino s sužnji. Prve misijonarje za novi vikariat je določila Propaganda sama. Med temi je bil tudi naš Knoblehar.

Vsi so se z vneto pripravljali na težko nalogo, ki jim je bila izročena. Ignacij je šel v Gezir na Libanonu, da bi se malo privadil vročemu podnebnju. Učil se je tudi pridno arabščine in drugih jezikov. Od tu je odšel v Ale-

ksandrijo, kjer so ga že čakali drugi tovariši, da bi odjadrali po Nilu navzgor, svojemu cilju nasproti. Po treh mesecih so dospeli v Kartum, na kraj svojih stremiljenj. Tam je slovenski misijonar izlival svojo veliko ljubezen na zapuščene zamorske rodove.

V svoji oporoki je Kristus naročil apostolom: »Pojdite, učite in kršćite vse narode!« To je tudi naš rojak Ignacij v polni meri izvrševal. Hodil je po puščavah in pustinjaših Sudana in iskal poganse zamorce. Ljubezen do človeka ga je gnala ob belem Nilu navzgor prav do izvira, kamor do tedaj še ni stopila noga Evropejca. Celo med Angleži velja on za prvega najboljšega poznavalca gornjega Nila. Da bi mogel odpreti srce čim bolj na široko in čim več ljudem, se je naučil mnogo jezikov in tako prislunil Italijan, Nemcu, Francozu, Angležu, Švedu in Dancu, Sircu, Kaldeju, Indijcu in Perzu. Pa tudi s črnim Dinkom in Barcem se je mogel prav po domače pogovarjati. Bil je strokovnjak ne samo v znanju jezikov in bogoslovnih ved, ampak tudi v naravoslovju, zemljepisu, zgodovini, zvezdoslovju, matematiki in risanju. S svojimi zemljepisnimi in narodoslovnimi zbirkami je vzbudil zanimanje med evropskimi učenjaki. Ljubljanski muzej ima lepo zbirko rastlinstva, živalstva in domačinskih izdelkov iz nilskih dežel, ki mu jih je bil postal Knoblehar. — Njegovo zapuščino so tvorili: dnevnik, zapiski in vsebinsko bogati rokopisi. Vse to je prejela Propaganda in potem izročila cesarski dvorni knjižnici na Dunaju. Po pravici smemo imenovati dr. Knobleharja velikana učenosti.

Knoblehar je pa Slovencem v čast ne samo na polju znanosti, ampak tudi v svetosti. Širno morje in dolgo reko Nil je prebrodil samo pod geslom: Bog in duša! To ga je privedlo do tako velike znanosti. Ni se ustrašil težav, ki so se mu kar valile na pot. Njegova goreča želja, oznanjati krščansko vero, je bila toplejša, kakor pekoče afriško sonce. Dvakrat je prišel iz Afrike v domovino ogrevat mrzla srca za svoje misijone. Nazadnje je na potu iz Afrike v domovino v Neaplju obolet. Pri avgustinčih je še enkrat močno zažarel njegov sveti misijonski poklic. To je bila zadnja življenjska sila še mladega slovenskega misijonarja, preden ga je Bog ovenčal s krono apostola. Nekaj ur, preden je ta svetli mož izdihnil, je še skrivaj zlezel s postelje na tla, češ, da ni vreden, da bi na mehkem umiral.

Kakršno življenje, taka smrt. Ta rek se je pri njem dobesedno uresničil. Njegovo življenje je bilo polno samozataje, zato je hotel še tudi poslednji dih svojega življenja doprinesiti Bogu kot žrtev za duše. Svoj tek je dokončal okoli polnočnega 13. aprila 1858.

V tujini je prinašal Gospodu žrtve na oltar in hotel, da bi nihče ne vedel zanje, razen Onega, kateremu so bile prinesene. Toda sledi za seboj ni mogel zabrisati. Danes po sto letih še živi med nami njegov duh in se nadaljuje delo, ki ga je on začel. Domovina mu je postavila živ spomenik z namenom, da bi njegov zgled zavzel mnogim slovenskim mladeničem: v Dravljah pri Ljubljani stoji majhno misijonskišče »Knobleharjev zavod«, kjer se vzgajajo slovenski dečki za misijonarje med pozani.

Najcenejši, najboljši in najzanimivejši tednik je brezdvomno »DOMOLJUB«!

m Umrli so: v Kamniku dvorni svetnik v p. Julij Polec. — V Ljubljani so umrli: primarij dr. Ivan Robida, ravnatelj mestnega finančnega urada v Mariboru Jože Barle, posestnica Jospina Hrovat, vlakovodja drž. železnice v p. Bedenk, Rudolf, posestnik in mesarski mojster Jagodje Josip, krojaški mojster Ivan Slana in vdova po poštnem uslužbencu Terezija Spital.

Dot skozi stoletja

Obe križarski vojski, tako prva kot druga, sta se končali nesrečno, tretja, čeprav je imela nekaj uspeha, pa je povzročila le veliko sovraštvo med Grki in Latinci. Pač pa je imel veliko uspeha v vojni proti mohamedanskim Mavrom v Španiji ter proti krivoverskim Albigencom v Južni Franciji.

Inocenc III. je pa znan tudi po tem, ker sta se za njegovega časa ustanovila dva velika in za Cerkev zelo pomembna redova, namreč dominikanci in frančiškani, ki so oboji igrali veliko vlogo v zgodovini Cerkve. Tudi je bil on tisti papež, ki je ustanavljal na raznih krajih Evrope prve univerze.

Papeška inkvizicija

Inkvizicija je bila ustanova zoper krivoverstvo. To je bilo nekako sodišče, ki je imelo namen, da prepreči širjenje krivoverstev.

Srednji vek je bil mladostna doba krščanstva, ko je vse vrelo in kipelilo in se očiščevalo. V tem vrenju in kipenju je bilo treba močne volje in močnih sredstev, da se je vera obranila čista.

Dva glavna krivoverska toka sta silila izpod površja tedanjega krščanstva. Eden je zrastel v zapadni Evropi, drugi v vzhodni.

Zapadna krivoverstva so dobila svoj razlog v tedanji skvarjenosti krščanske morale, mnogo pa je pripomoglo tudi poseganje cerkvenih krogov na politično polje. Ta odpor proti splošni pokvarjenosti je bil precej upravičen. Tudi velika obnova Gregorja VII. je zrastle iz tega odpora. Razna druga gibanja, kakor ustanovitev frančiškanskega reda, se tudi morejo smatrati kot odpor proti nezdravim razmeram tedanje dobe. Toda ta odpor je v mnogih primerih šel preko svoje meje in zablodil ali v krivoverstva ali pa v proticerkvena gibanja, ki so se navadno razvijala med nižjim ljudstvom.

Z vzhoda se je začelo istočasno širiti še neko drugo, bolj nevarno krivoverstvo, kakor so bila zapadna. Imelo je različna imena. Na Balkanu je bilo znano pod imenom bogomilstvo, drugod so pristaše tega krivoverstva imenovali katar ali patarene, zopet drugje albigenice ali pa manihejce. Bogomilstvo se po svojem nauku lahko primerja današnjemu boljšeizmu, in nič čudnega, če ga je tedanja družba preganjala, kakor preganja današnji komunizem. Bogomilstvo je bilo torej boljšeizem trinajstega stoletja.

Cerkev je proti raznim ljudskim praznovanjem in krivoverstvom postopala dokaj miko. Proti bogomilom ali katarcem, ki so predstavljali za tedanje družbo veliko socialno nevarnost, pa je nastopila zelo ostro in odločno. Tudi civilna oblast sama je proti njim naredila zelo ostre ukrepe. Prve smrtné kazni zoper to vrsto krivovercev je določil cesar Friedrich II. za Sicilijo in Nemčijo.

Cerkev je najprej skušala zaječiti razširjanje krivoverstva z ustanavljanjem redovnih samostanov, nato pa s pomočjo nekaterih znamenitih pridigarjev. Ko pa je videla, da je vse zastoj, je proglasila križarsko vojsko. In prav v ta čas, v dobo vladanja Inocenca III, spada začetek inkvizicije. Vendar inkvizicija je začetku ni bila stalna ustanova. Šele po letu 1231 pod Gregorjem IX. se je organizirala kot nekaj določenega in stalnega.

Inkvizicija je imela svoje vodstvo v Rimu, ker se je kmalu ugotovilo, da škofje sami te naloge ne zmorejo. Kot člani inkvizicije so bili navadno izbrani člani dveh novih cerkvenih redov: frančiškani in dominikanci. Postopek pri inkviziciji je bil posebne vrste, kakor ga je pač zahteval značaj krivde. Zlasti so pazili na to, da se je ohranilo v tajnosti ime tistega, ki je stvar naznanil, ker se je bilo bati maščevanja krivovercev.

Najbolj naravna razlaga inkvizicije je resna nevarnost, v kateri se je takrat družba nahajala. Danes je popolnoma nedvomno, da je inkvizicija naredila evropski kulturi veliko uslugo, ker je zatrla razdiralni nauk katarstva. Vendar pa je živela tudi še dalje, potem ko je bilo katarstvo že zatirano.

Ni bila brez napak, kakor ni nobena človeška ustanova brez napak. Imela pa je vendar zelo važno nalogo, da je skrbela za pravoverstvo v Cerkvi.

(Nadaljevanje sledi.)

Za naše mlajše

STANKO IN VERICA ODKRIVATA NOV SVET

Tom pa ga je za-
sel obkladati z vsemi
mogočimi prilimki in
je medtem pestoval
svojo nogo.

Kaj storiti?
»Pojdimo povedat
namici,« je predlagala
Verica.

Pustili so torej
oba jetnika in stekli domov.

Gospa Rayeva je bila še v po-
steli, ker je bilo še zelo zgodaj.

Vsi trije otroci so prišli v njeno sobo in ji
prijeli pripovedovati o tem, kar se je zgodilo.
Poslušala jih je do konca, ne da bi jih prekinila.
Imela je vedno to navado, da je počakala, da so
ji vse povedali, ne da bi jih ona sama kaj spra-

ševala. Na ta način je mogla vsako stvar lažje
razumeti in presoditi. Ko so ji otroci vse pove-
dali, je nekaj časa molčala, nato pa je rekla, da
naj počakajo, da se obleče in naj si Francek med-
tem izpreme usta. Stanko pa jo bo spremljal v gozd.
Kmalu nato je odšla proti gozdu in ko je
videla oba dečka, je počela po vrtnarja in mu
naročila, naj odnese Toma v hišo, kajti sam ni
mogel narediti niti enega koraka. Naročila mu je
tudi, da naj osvobodi Alfreda in naj tudi njega
odvede v hišo.

Ko sta oba divja lovca bila v knjižnici, je
gospa Rayeva najprej povezala Tomovo nogo.
Lznila je še Alfredu praske po obrazu in mu jih
namazala z zdravilnim mazilom. Nato ju je pu-
stila sama. Tom je ležal na divanu in imel nogo
podloženo z blazinami, Alfred pa je sedel poleg
njega pri mizi. Čez nekaj časa jima je Brigita
prinesla zajtrk. Gospa Rayeva pa je spisala kratko
pismo in naročila vrtnarju, naj ga takoj odnese
očetu obeh dečkov.

Naki trije prijatelji pa so medtem tudi odšli
k zajtrku.

IX. Gospod Byng

Pri zajtrku so vsi trije bili tihi in žalostni.
Verica kar ni mogla spravljati grizljajev po grlu.
Zdelo se ji je, da se ji je v grlu nekaj zataknilo,
ki je ko je pomislila na ubogo malo veveričko, ki je
kežala mrtva in okrvavljena pod drevesom. Stanko
se kar ni mogel pomiriti. Bil je še ves razvnet od
boja. Francku pa je bilo zelo težko, ker jo je Tom

po njegovi krivdi tako izkupil. Vpraševal se je,
ali bi ne bilo prav, če bi mu podaril eno izmed
svojih najlepših knjig in tako vsaj nekoliko po-
pravil zlo, katerega mu je prizadejal.

Gospa Rayeva pa je premišljevala, kako to,
da so njeni otroci, kljub temu, da se je tako tru-
dila, da bi jih dobro vzgojila, tolikokrat naredili
kakšno neumnost. Vpraševala se je, kaj bo rekel
gospod Byng. Ali je bil tudi on takšen kakor nje-
gova žena, ki je oboževala svoja fanta in so se ji
vse njune hudobije zdele hvalevredna junaštva.
Res ni vedela, kako naj se opraviči in kaj naj
reče. Ni ji preostalo drugega, kot da počaka in
prepusti vso stvar gospodu Byngu.

Okrog desetih se je ustavil avtomobil pred
vrati. Zvonček je zabnel. Bil je gospod Byng.

Vsi trije otroci so stali vrh stopnic in gledali
preko ograje, da bi videli, kakšen je. Francku je
srce močno utripalo... V duhu je že videl, kako
ga gospod Byng pretepa ali vsaj krega, ker si je
njegov Tom po njegovi krivdi izpahnil nogo.

Gospod, ki je vetopil v hišo, je bil visoke
postave in je nosil svetlo športno obleko in rjave
čevlje. Njegov rdeč in okrogel obraz je bil ves
nasmejan. Ko mu je gospa Rayeva podala roko,
se je veselo nasmejal. Otrokom je bil mnogo bolj
všeč, kot njegova žena, ker se je zdel mnogo lju-
beznižejši od nje in tudi preveč dober, da bi imel
takšne sinove, kot sta bila Tom in Alfred.

Gospa Rayeva mu je s tihim glasom povedala,
kaj se je zgodilo. Gospod Byng pa se je znova
zasmejal na vse grlo. Prosil jo je oprostjenja za-
radi sitnosti, katere sta ji povzročila njegova ma-
lopridna sinova in da bi rad slišal, kaj moreta oba
krivca povedati v svoje opravičilo.

Gospa Rayeva ga je odvedla v knjižnico in
ga pustila samega z njegovima sinovoma.

»Kaj naj to pomeni?« je vprašal in prijel
Toma za uho.

»Nek mali potepuh me je potegnil z drevesa
in sem si izpahnil nogo.«

»Kaj si delal na drevesu?«

»Gledal sem veveričje gnezdo.«

»Hm! In kaj se je zgodilo Alfredu, da danes
tako lepo izgleda?«

»Trije nesramni smrkavci so me napadli. Tri-
je proti enemu Vrgli so me na tla, mi zvezali
roke in noge in nato so me tolkli po obrazu.«

Oba fanta sta bila silno jezna.

Gospod Byng je odprl vrata in odšel v pred-
sobo.

Gospa Rayeva mu je prišla nasproti.

»Prosim, ali bi dovolili, da bi mi vaši otroci
podrobno povedali o današnjem dogodku?«

Čez nekaj trenutkov so vsi trije otroci bili v
knjižnici.

»Kdo izmed vas je bil Alfreda po obrazu?« je
strogo vprašal gospod Byng.

»Jaz,« je dejal Stanko in sklonil glavo.

»Zakaj?«

»Ker je umoril našo veverico.«

»In kdo je potegnil Toma z drevesa?«

»Jaz,« je dejal Verica.

»Ker je hotel ujeti veverico in ji vzeti njene
mladiče. Toda rekel se mu najprej zlepa, naj gre
doli. Zejo mi je žal, da se je zgodila takšna ne-
sreča.«

Gospod Byng je strogo pogledal svoja sinova,
ki sta zardela.

»Šta sta v gozd, ki je last gospe Rayeve. Po-
služila sta se puške, ki je prepovedana. Ustrelila
sta veverico, ko je čuvala svoje mladiče. Skušala

Pri zajtrku so bili vsi trije tihi... »

sta ugrabiti mlade veveričke. Nista odnehala, ko
sta bila k temu pozvana. Oba zaslužita, da bi vaju
pošteno pretepel. Prav rad bi to storil in vaju po-
šteno premaknil. Toda Tom je že dobil svoje
plačilo in prihodnje šolsko leto ne bo mogel igrati
nogometla. Tudi ti Alfred si že dobil svoj delež
batin, zato mislim, da sta oba dovolj kaznovana.
Odvemem vaju domov, kjer vama bo mati pove-
dala ostalo.«

Njegove zadnje besede so oba fanta še prav
posebno živo zadele.

Nato se je gospod Byng okrenil k otrokom
in jim smehljaje se dejal:

»Zelo žal mi je, dragi prijatelji, zaradi smrti
uboge veverice. Nočem vas dalje zadrževati, upam
pa, da se bomo kmalu zopet videli. Kar ste danes
zjutraj storili, je bilo popolnoma prav. Vsakokrat
pa, ko boš videli, da hoče močnejši zatirati šib-
kejšega, poskrbite s svojimi pestmi, da bo znal
epoševati pravico.«

Pobožal je Verico po licu in prijel, sicer ne
preveč nežno, Stankota in Francka za ušesa. Pri
tem jima je prav prijateljsko mežikal. Nato je vzel
Toma v naročje, kakor da bi bil majhen otrok in
ga odnesel v avto. Stisnil je roko gospe Rayevi
in se še parkrat prav od srca zasmejal. Sedel je
v avtomobil in prav kmalu izginil za ovinkom.

Francek je bil vesel. Še bolj pa je bil srečen
Stanko, posebno z ozirom na to, kar je gospod
Byng dejal o tem, da je nabunkal Alfreda. Vsi
trije so odšli na prsto in se podili po travniku,
dokler jih gospa Rayeva ne bi poklicala k učenju,
kajti že pred enim tednom so zopet začeli z red-
nim poukom.

Gospa Rayevi pa se je zdelo umestno, da jim
pusti nekoliko prostosti, da morejo dati duška
svojim žustvom.

Pol ure pozneje, je Francek, ko je iskal svojo
žogo, pritekel k ulici, kamor je vrtnar spravil
svoje orodje. Ves presenečen je obstal pri vhodu,
kajti zagledal je Verico, ki je sedela na tleh in
jokala.

»Kaj se ti je zgodilo?« jo je nežno vprašal.

»Ali si se kje udarila?«

Deklica pa ni ničesar odgovorila. Toda ko
je dvignila glavo, je Francek videl, da so ji
tekla debele solze po licih.

Deček se je vsedel poleg nje na tla.

»Vericale je dejal.

Deklica je še vedno molčala. Francek se ji
je še bolj približal in jo objel.

»Nikar ne jokaj,« ji je prigovarjal.

Nekaj časa sta ostala tako, ne da bi se pre-
maknili. Nato je Verica tiha dejala:

»Posodi mi svoj lepni robec.«

Francek je nemudoma izpolnil njeno željo.
Njegov robec je bil v pravem pomenu otroški
robec, ki ga otroci uporabljajo ob vseh mogočih
prilikah in za razne namene, za katere prvotno
ni bil določen. Verica pa se za to ni menila.

Ko si je posušila solze in obrisala nos, je robec
vrnila Francku.

Deček si je oddahnil. Če je Verica prosila
za robec, je to že dobro znamenje.

»Povej mi, kaj ti je.« jo je znova vprašal.

»Uboga mrtva veverička,« je zašepetala de-
klica.

Šele sedaj je Francek opazil ubogo živalico,
katere je Verica položila na malo deščico in na-
trosila okrog nje poljske cveticice. Tudi Francka
je ganil pogled na veverico, ki je ležala tako
nepremično med cveticicami. Njeni preji tako živi
očesi, sta sedaj ugnanili. Sprejdnje nožice je imela
sklenjene pod gobčkom.

»Pomisli na malo samičko, ki ga žaka v
svojem gnezdu,« je dejala Verica. »Nikoli več se
njen tovariš ne bo vrnil k njej.«

Deklici so začele znova težiti solze po licih.
»Saj ima svoje mladiče,« jo je začel tolažiti
Francek. »Poprej sem splezal na drevo in pogledal
v gnezdo. Samice ni bilo notri. Toda videl sem
njene mladičke. Kako ljubki so! In že kar precej
veliki. Mislim, da bodo prav kmalu mogli preiti iz
gnezda. Vidiš torej, da ni ostala sama. Prišli s
menoj! Greva v gozd in bova opazovala, kdaj se
vrne samica k svojim otrokom.«

(Nadaljevanje sledi.)

Mali oglasnik

V Domoljubu se zaračunajo mali oglasi po besedah, in sicer plača tisti ki išče službo L. 0.20 za besede; v ženitvenih oglaših in dopisih beseda L. 1.—; v vseh drugih oglaših stane beseda L. 0.80. Vsem oglasom se pristoječe še oglašni davek. Na manjši znesek L. 7.—, za ženitvene oglase L. 20.—. Redni Domoljubovi naročniki plačajo polovico manj pri oglaših gospodarskega značaja.

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Služkinja

za poljska in hišna dela takoj sprejem. Plača 250 din — in vajenka za trgovino. Gostilna in trgovina »Angelca«, Ježica pri Ljubljani.

Fizal

vseh vrst kupuje pooblaščenec Prevođa trgovina Dominik Benzenek, nasproti hotela »Union«.

Suhe gobe

Jurčke in lističke kupi vsako količino po najvišji dnevni ceni trdka Fran Pogačnik v Ljubljani, Tyrševa cesta št. 22 (Javna skladnica).

Vajenca

sprejem takoj. V hiši hrana in stanovanje. V poštov prihode tudi vajenci s Gorenjske, ki so prekinili učno dobo. Gorše Fr., Ribnica 107.

1000 lir nagrade

dam tistemu, ki mi izsledi in prižene konja Fuksa, 7 let stara s zvezdo v podobi srca na čelu, mera 162-180 cm; snaki: prednja kopita zelo široka, platfus, na prsti ima znak od gobe, zadnje levo nogo ima v vinclnu malo debelejšo, odrgnjeno od stranga. Raspuščen v Mokronogu. Burkeljca Ivan, Sp. Zadebrova št. 2, p. D. M. P.

Gepelj

dobro ohranjen, prodam. Sušteršič Jernej, Sp. Hrusica 10, pošta Dobrunje.

Iščem konja

»Publi«, visok 157 cm, star 7 let, kostanjeve barve, majhna bela lisa na glavi, zig št. 2012. Najditelju dam 1000 lir nagrade. Jakob Kunc, Rovte 97 - pri Logatcu.

400 lir nagrade

dam, kdor mi pove ali sporoči za vola črnorujave barve, pod vampom malo bel, s naprej in navzgor nagnjenimi rogmi, kovan na vse štiri noge, s pribl. težo 640 kg. Na rogu je imel vzgano štev. 382 in doma vzgane črke I. Z. H. - Sporočiti na naslov Ivan Zelenc, Hotedrišica št. 25.

Vodnjak-eisterna

s lesenimi cevmi, na prodaj. Porenta, Povšetova 96, Ljubljana.

Polhove kože

(lanske) in veвериčne, kupuje vsako količino ter plačuje vsako cenno Zdravič, trgovina, Ljubljana, Stari trg št. 20.

Dekle

16-18 letno, za lahka kmečka dela sprejme Gabrovšek Miha, Studence 6, p. Dev. Mar. v Polju. Vzgane črke J. Z. H.

Naročajte »Slovenca« in »Slovenski dom«!

Preizkušen redilni prašek

»Redin« za prašiče

Prilaga sliko prašiča. Pri malih prašičkih pospešuje Redin prašek hitro rast, krepi kosti in jih varuje raznih boleznih. Večji prašiči pa se čudovito hitro redijo in dobro prebavljajo. Zadostuje že 1 zavitek za 1 prašiča ter stane 1 zav. L. 5.—, po pošti L. 9.—, 3 zav. po pošti L. 19.—, 4 zav. po pošti L. 24.—. Mnogo zahvalnih pisem. Pisate: pravi Redin se dobi samo z gornjo sliko.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1. Na deželi pa zahtevajte Redin pri Vašem trgovcu ali zadrugi, ker si ohranite poštino.

Naročniki iz Tršaške in Goriške province morajo poslati denar vnaprej.

N I LOVEM MESTU

»DOMOLJUBA« »SLOVENCA«
»SLOV.DOM« in »BOGOLJUBA«

LAHKO NAROČATE ALI PLAČATE V NAŠI PODRUŽNICI V

Genealogija. Malokdo si more misliti, koliko predhodnikov bi se dalo naštet v njegovem rodovniku. Moj praded je imel tudi očeta, deda, pradedi itd. To sega v megleno dobo pradžavnine. Neki matematik pa je ugotovil, da znaša pri 21. rodu število poedinčevih prednikov 4.398.038.122.500. Če si še tako zlehten, nikdar noben rodoslovec ne bo mogel dognati junaštva in dogodivščin, ki pritičejo tvojim

Vsem svojim cenj. odjemalcem **TURFAN** mlinov naznanjam, da sem moje mlino preuredil tako, da si ga lahko vsak nabavi, ker odgovarja zakonu o meljavi enotne moke od 80 do 85% od 100 kg mešanega žita.

TURNŠEK Štefan
Ljubljana
Medvedova 14

prednikom. Nekaj pa le osvetlujejo te omotične številke. Razmišljajoč o telesnih in нравnih svojstvih posameznika, navadno upoštevamo le starše in dede. Toda vsako živo bitje podeduje neke podrobnosti od vseh številnih prednikov. Takisto si moramo razlagati razlike, ki jih močje otroci kažejo v primeri s svojimi roditelji.

Vas, ki pije samo kisel vodo ter napeja z njo živino in jo priliva rastlinam, se nahaja pod Skopsko goro v Makedoniji in se imenuje Brnarce. Ker druge vode v bližini ni in je vrelec kisle vode jako močan, mora služiti vsem potrebam vaščanov.

LJUDSKA POSOJILNICA V LJUBLJANI

zadruga z neomejenim jamstvom v lastni palači v Ljubljani, Miklošičeva cesta 6 nasproti hotela Union

Posojilnica je bila ustanovljena leta 1895.

sprejema hranilne vloge v vsaki višini in jih najugodnejše obrestuje, daje posojila na vknjižbo in proti poroštvu

JABLIN - Jabolčnik

za izdelavo umetne domače pijače Vas stane za 50 litrov zavitek L. 11.40, po pošti L. 16.—, 2 zavitka po pošti L. 30.—, 3 zavitki po pošti L. 43.—

Prodaja Drogerija Emons

Ivan Kanc - Ljubljana - Nebotičnik

Najcenejši, najboljši in najzanimivejši tednik je brezdvomno »DOMOLJUB«!

Moštova esenca Mostin

Z našo umetno esenco Mostin si lahko vsakdo z malimi stroški pripravi izborno, obstojno in zdravo domačo pijačo. Cena 1 stekl. za 150 litrov L. 15.—, po pošti L. 23.50, 2 steklenici po pošti L. 42.—, 3 steklenice po pošti L. 57.50

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1

Na deželi pa zahtevajte Mostin pri Vašem trgovcu ali zadrugi, ker si ohranite poštino.

Ali ste plačali 11 lir za »Slovenčev koledar«? Če še ne, storite to takoj po položnici ali pa pri našem zastopniku!

Jedilno olje

nadomestek si lahko pripravite sami z našim preizkušenim praškom »Amison«. — 1 zavitek Amisana zadostuje za 1 in pol litra oljnate mešanice in velja L. 1.50, po pošti L. 2.50. — Denar morate poslati v naprej. Navodilo je zraven.

Prodaja Drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1. Na deželi pa zahtevajte Amisan prašek pri Vašem trgovcu ali zadrugi.

Slivovko, hruševce, pelinkovec in rum

si lahko prav poceni sami napravite. 1 steklenica naše umetne esence za napravo 5 litrov slivovke, hruševca, pelinkovca ali ruma stane L. 15.—, po pošti L. 21.—, 2 steklenici po pošti L. 26.—, 3 steklenice po pošti L. 51.—. Točna navodila na vsaki steklenici.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1